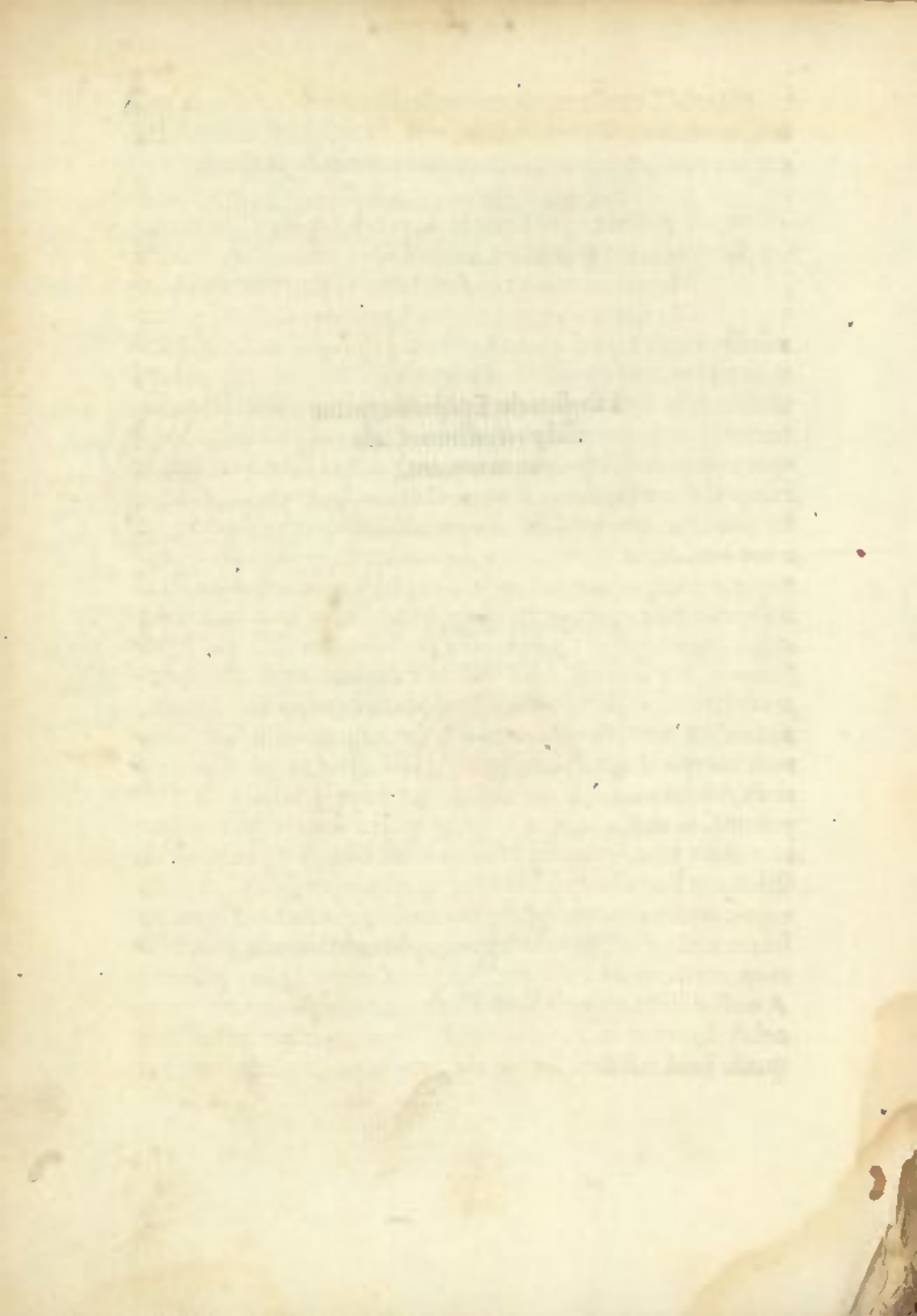

22-6-20
Rm. 345A-³²P.
INC. 1480³

Libellus de Epidemia, quam
uulgo morbum Galli
cum uocant.

INC. 1480

Nicolai Leonicensi uincentini in librum de epidemia, quã
itali uorbum gallicum uocant, ad illustrem uirum Ioãnem Frã
ciscum mirandulensem, Concordiã comitem, p̄fatio.

Abitã nupet Ferrariã de morbo, quẽ gallicum uo-
cant, disputatõem, atque à me postmodum inãdatã
litteris, cui magis quã tibi Ioãnes Francisce imitãdulẽ-
sis dedicauerim, qui cum sup̄ioribus diebus Ferrariã
adesse, atque ante diem ad eandem disputatiõem constitu-
tum, tibi ex causis urgentibus esset discedendum, non parum
dolere mihi uisus es, q̄ eidem disputatiõem nõ posses interesse,
neq; dissimulanter tulisti gratissimam rem me tibi facturum, si
quã non potuisses p̄fens accipere, haberes absens ex meis lit-
teris, uel potius uolumine ad id dedicato legendi facultatem.
Et quoniam non te latebat magnã cõtentionis disputatiões
à medicis atque philosophis pertractatas non ueritatis inuen-
tione, sed iurgiis, atque clamoribus plerunq; terminari, illud
insuper a me expectare uidebaris, ut nõ solum quã nam inter
disputantes opinio tandem esset pro uera recepta tibi signi-
ficarem, sed mei quoque iudicii calculum inter ambigen-
tes sententias manifestarem. Quid plura ego qui tibi propter
tua eximia in me beneficia omnia debeo, pollicitus sum factu-
rum me, quod optabas, arduum quidẽ opus, ac penẽ temera-
rium, nisi ipsum excusaret obsequium. Ecce igitur iam tibi fidẽ
promissam exoluo quanto tardius, quã tu sorte cupiebas, tan-
to maiore cum sc̄nõre, nõ solum enim eam, quã p̄cipue de-
fẽdebat Ferrariã opinionẽ, sed quascunq; alibi plurimum
uigete intellexi, conatus sum pro mei ingenii imbecillitate cõ-
futare, in eãq; postremo loco, exemplis, rationibus, ac nobilissimõ-
rum medicorum auctõritatibus confirmare. Multa p̄terea
Anicẽnã dictã, quã ad propositam cõtemplatiõem perti-
nebãt, duximus in controuersiam. Quare qui hæc lecturi sunt
quãso boni cõsulant, neque me propterea impudentem, aut

insolentem iudicent, qui ausim magni nominis auctores inces-
sere. Facimus hoc multorum ueterum, ac præcipue Aristótelis
summi philosophi exemplo, qui tanti fecit ueritatem, ut pro
ea asserenda scripsit etiam contra præceptorem. neque uero
hanc apud te præsumam ueniam, qui hoc meum circa antiquo-
rum scripta examinanda studium, adeo nõ improbas, ut in ea,
quã nuper Ferrariæ habuimus de litteris confabulatione, mirari
te mihi dixeris, quod in illo, quem superioribus annis edidi de me-
dicorum erroribus libro, Plinium tam leuiter perstrinxissem, in
cuius auctoris libris tu multo plures, quàm qui a me fuere no-
tati errores animaduertisses. Dicimus ista malignis, atque impu-
dentibus, quorum alii ea etiam, quæ tacite probant, quia tamẽ
ipsi non scripserunt, aut inuenerunt liuore ducti aperte calu-
mniatur, alii uero more pecudum alienis semper uestigiis insi-
stentium, nihil suo, omnia aliorum iudicio tribuunt, & si cui se
semel auctori addixere, eius auctoritatem sine ratione ratione
esse arbitrantur. Vt cunque tamen hi de nostris scriptis iudica-
uerint, quãto minorem apud ipsos gratiam sumus habituri, tã-
to maiorem apud probos, ac doctos speramus cõsequi, apud
te præsertim, qui Ioãnis Pici patruui tui per omnium gradus uir-
tutum uestigia imitaris, quiq; eam, quæ in eius intèpestiua mor-
te facta est litterarum, atque omnium bonarum artium iacturã,
ita refarcis, ut ad te respicientes uirgilianum illud omnes uno
ore pronuncient.

Vno auulso, non deficit alter

Aureus, & simili frons descit uirga metallo,

Tibi itaque, & paucis cecinimus, uobis placuisse contenti, reli-
quorum autem uel inuidorum uel imperitorum iudicia con-
temnentes.

De Epidemia, quam Itali morbum gallicū, Galli uero Neapolitanum uocant, Nicolai Leoniceni Vincitini liber.

ii

Ouos Italia aduenisse morbos prioribus sæculis ignoratos antiqua ætas credidit, siquidē Plinius uir eruditissimus nō modo Italiæ, sed uniuersæ ferè Europæ lichenas ante Claudii principatum incognitos fuisse restatur uigésimo sexto de historia naturali libro. Ego uero de aliis Europæ partibus non planè habeo statutum quid sentiam. Illud pro certo affirmare auisim, multis ante, quàm Claudius iperaret annis lichenas fuisse græcis familiares, quando Hippocrates auctor græcus uetustissimus cum multis aliis in locis, tum præsertim in tertia particula Aphorismorū, in morborū æstiuorū mentione lichenem cōmeminit, ut mihi magis fiat uerissimile uexasse id malum etiam Italiam, quamuis forte longo temporum interuallo ante Claudium, sed nondum romano imperio ad exterarum nationes propagato, atque ideo minus a græcis medicis Roma frequentata, defuisse eidem morbo nomenclatores, idcirco donec sine nomine perstitit, fuisse iterim obscuriorem, sicuti postea Claudio impetante iam græcis artibus, ac præcipue medicina uigésime in ciuitate lichenas, atque mentagram uocitantes, fecere illustriorem. Simile quoddam nostro hoc cauo accidit, iam enim insolitæ naturæ morbus Italiã, & multas alias regiones inuasit. Pustulæ sunt a partibus obscœnis incipientes, mox totum corpus, atque ipsam præcipue faciem occupantes, præter fœditatem, magnum insuper cruciatum plerunque afferentes. Huic tamen morbo nondum nostri temporis medici uerum nomen imposuerunt, sed uulgato nomine malum gallicum uocant, quasi eius cōtagio a gallis in Italiam importato, aut eodem tempore & morbo ipso & Gallorum armis Italia infestata. Nō defuerunt quidem, qui eundem cum illo putarint, quem præsci elephã

tiasin nominarunt, sicuti alii morbum Gallicum esse antiquis li-
 chenas, alii asaphati, alii prunam, siue carbonein, alii ignein per
 sicum, siue sacrum existimarunt. Quæ quidem ambiguitas no-
 minum, & dere ipsa quoque dissensio multos suspicari fecit no-
 uam hanc esse luem nūquam à ueteribus uisam, atque ideo à
 nullo medico uel græco, uel arabe inter alia morborum gene-
 rata tactam. Ego sicuti neque illis assentior, qui uarias huic in orbo
 in didere appellationes haud quaquam eius natura congruen-
 tes, ita ubi considero eadem natura præditos homines, sub, eo-
 dem cælo natos, sub eisdem syderibus educatos, eisdem etiam
 semper fuisse morbis obnoxios cogor existimare, neque mihi
 potest in captum mentis peruenire natam hanc reptelabem
 nostram ita infecisse ætatem, ut nullam superiorem. Quod si
 quis aliter quàm ego sentiat quid tandem hoc esse dixerit aut
 quam deorum uindictam nam si cause naturales inspiciantur,
 millies post mundi initia eadem extitere. Quare similem mor-
 bum ex causis similibus etiam superioribus aetatibus contigisse
 parati sumus ostendere, ubi prius illorum opiniones, qui mor-
 bum Gallicum fuisse à priscis elephantiasin nominatum, siue
 quid aliud à nostra opinione diuersum credidere, confutauer-
 rimus. Sed ante, quam disputationem ipsam aggrediamur, il-
 lud in primis admonendum est aliud morbi genus significari
 uerbo elephantiasis in libris arabum, aliud in libris græcorum.
 Rasif siquidem atque Auicenna elephantiasin pro morbo ac-
 cipiunt, in quo pedes, & crura supra modum intumescunt. Ga-
 lenus, ac Paulus, omnesque græci auctores in eodem uerbo
 morbum intelligunt, quem Auicenna, & medici iuniores le-
 pram appellant. De primo uerbi elephantiasis apud arabes si-
 gnificato ne in eum ambigere arbitror, de secundo apud græ-
 cos usitato longius est à nobis differendum, nam si ostensum
 fuerit, nihil aliud esse græcis elephantiasin, quàm morbum illum,
 quem uulgato nomine lepram uocamus, tunc id quoque pro-
 batum erit morbum Gallicum non esse elephantiasin, quan-

Elephantia-
 sin aliter a
 pud græcos
 aliter apud
 arabes capi.

Galenus &
 paulus

elephantiasis s3 auic. et rasif est tumor pedu maximi
 supra modum. et non lepra ut galenus et paulus et rasif
 et rasif elephantiasis non est morbus galicus s3 istus.

do & qui contrarium sentiunt, morbum Gallicum plutinum
 à lepra distare concedunt, Vt tigitura drem ipsam propius ac-
 cedamus, elephantiasin apud græcos, esse apud arabes, & iunio-
 res medicos lepram ita demonstratur. elephantiasis auctore
 Paulo aeginita est cancer totum occupans corpus, unde idem
 paulus inquit. Si cancer unum tantum membrum infestans
 tamen secundum sententiam Hippocratis insanabilis est, quanti-
 to magis elephas, qui cancer quidam est uniuersalis omnem cu-
 rationem superabit. Eandem sententiam scribit libro quarto
 Auicenna his uerbis. Et cum cancer, qui est lepra membri uni-
 us sit de illis, quibus nõ est sanatio, quid dicemus de lepra, quæ
 est cancer totius corporis. Idem dixerat Auicenna circa initia
 eius capituli, in quo agit de lepra quidelicet lepra est sicuti can-
 cer communis toti corpori. Sed & eorūdem humorū uicio
 generari elephantiasin Paulus censet, & Auicenna lepram, &
 quemadmodum Paulus minus malam elephantiasis speciem
 statuit, quæ ex quadam ueluti face sanguinis supassata ortum ha-
 bet, alteram, quæ à flaua bile æque retorrida fit, deteriorem. sic
 & de duabus lepræ speciebus, quarum altera itidem ex face san-
 guinis, altera ex flauabile in atram propter assationem conuersa
 generatur Auicenna decernit. Neque uero aliam Paulus ele-
 phantiasin aliam lepræ Auicenna adhibet curationem. Neque
 etiam Galenus scribens de elephantiasin secundo libro artis cura-
 tiuæ ad Glauconem minus, quam Paulus cum Auicenna scri-
 bente de lepra concordat, immo uero omnia illa Auicennæ
 uerba, quod lepra multiplicatur in Alexandria propter calidi-
 tatem aeris, & malitiam cibi, & eius essentiam ex genere piscium
 & carne salita, & carne grossa, & carnibus asinorum, & lentibus;
 (liceat enim mihi ipsius Auicennæ uerba, quauis barbare scripta,
 maioris tamen fidei gratia referre) omnia inquam hæc Auicennæ
 uerba sunt ex Galeno de elephantiasin eo, quo nuper dixi-
 mus libro loquente translata. Quid quod nisi Galenus per ele-
 phantiasin morbum, quem diximus intellexerit, illud seque-

Auicenna

elephantiasis apud grecos est lepra. an in arabibus. In non apud arabes
est uero elephantiasis, in lepra. est lepra apud grecos et arabes.

tut absurdum Galenum medicorum facile principem, qui tot de medicina uolumina tam accurate, tam copiose conscripsit, nullam de eo morbo, qui reliquos omnes magnitudine superat, quem nos uulgo lepram appellamus in suis libris fecisse mentionem. Galeni autem libros intelligo, quos idem auctor in propria lingua scriptos reliquit, nam in his, quos uel ex graeco, uel ex arabica lingua translatos habemus, plurima est in hoc uerbo lepra ambiguitas, quoniam aliquando translator ubi elephantiasin in graeco Galeni Codice scriptum inuenit lepra est interpretatus, ubi uero lepra, nihil immutauit, sed eodem usus est uerbo, cum tamen apud graecos auctores alius morbus sit lepra, alius elephantiasis. Lepra enim (ut inquit Galenus in libro de tumoribus contra naturam) passio solius cutis est, quod de elephantiasis dici non potest, cum in eo morbo, qui est λεφαντιασις a graecis nominatur, non modo cutis, sed carnes etiam, atque ossa, ut Celsus quoque testatur, plerumque uidentur, Quod si quis pertinaciter tueri uelit eundem esse morbum quem graeci λεπρα, atque arabes itidem nominent, uideat quid ipsum concedere oporteat, hoc est esum uiperarum, quo nullum esse praestantius remedium aduersus lepram medici omnes uno ore consentiunt, quodque inter nobilia medicamenta contra lepram Auicenna numerat non modo non sanare id malum, sed insuper generare. Galenus enim libro undecimo de simplici medicina duorum meminit elephantiasin morbo laborantium, qui ex esu carnum uiperinarum in lepram inciderunt, quare necessarium est dicere alium esse morbum, quia Galeno, & ceteris graecis λεπρα uocetur, alium qui ab Auicenna ac medicis iunioribus eodem nomine nuncupetur. Quid lepra nomen significet apud arabes, & medicos iuniores, qui a uerbo doctrinam magna ex parte sequuntur, nemo nisi hebes, atque omnino obtusus ignotat, quid uero apud graecos, siue Latinos ueteres graecos imitantes multi etiam nesciunt eruditi, unde data est errori occasio, ut diuersarum linguarum significata distinguere nescientes, uel elephantiasin non esse lepra, de qua scri-

Lepra aliud significare apud graecos aliud apud medicos iuniores

bit Auicēna, uel nō simpliciter leprā, sed quādā lepræ spēm existimauerunt. Nos uero elephāiasin idē eē, qd lepra, de qua agit Auicēna, atq; ab altero morbo diuersā, quē Galēus *λεπρωσις* nominat, existimamus. Idq; uidemur multis rōnibus ex ipsius morbi sup̄tis eētia demōstrasse. Age uero ēt ex uī nominū, quibus iā ē morbus nūcupatur, argumētur, neq; n. tātū elephāiasis, sed præterea *σατυριασις* apud græcos nominatur, licet uerbū satyriasis pro priapismo quandoq; apud eosdē græcos accipiat̄ur. Nomen autem elephantiasis tractum est a similitudine elephantis, quoniam (ut inquit Galenus sexto de causis accidentium) qui hoc morbo laborant, carnem habent nigram & tubēribus plenam, qualis est cutis elephantum. Nonnulli elephantiasin ob morbi magnitudinē, qui nulli ferē remedio succumbit, diētā existimant. Quidam ob id quod sicut elephas præ ceteris animalibus diutissime uiuit, ita humoribus longissimus est, quæ quidem omnes proprietates nulli alii morbo magis conueniunt, quam illi, quem nos uulgo lepram nominamus. Sed & *σατυριασις* idē morbus a græcis uocatur, quoniam eo affecti faciem similem satyris habent, nasum simum, crassa labra, aures leuigatas, ut scribit Galenus libro secundo de causis morborum, ac præterea alio libro qui de tumoribus contra naturam inscribitur, quo etiam in loco aspectu horribiles, & male olentes satyriasis patientes ostendit, quæ omnes nota morbum illum, quem lepram uulgo dicimus minimo minus ante oculos ponunt. Quanquam uero efficacibus rationibus, tum ex morbi essentia, atque appellatione, tum etiam ex sensu sumptis probauerimus, nihil aliud esse elephantiasin apud grecos, quā morbum, quem arabes nominant lepram, siue quid aliud, quod ipsis lepram significet, iidem tamen arabes, ut antea admonuimus, per elephantiasin non eundem, quem græci morbum, sed crurum potius, ac pedum tumore immodicum intelligunt, quod facile est ipsis permittendum, quandoquidem, ut sæpe Galenus præcipit non est de nomi-

Vnde tractum sit nomen elephantiasis.

Satyriasis

- nibus a medicis litigandum, nisi iidem auctores non solum nomina, sed res ipsas quoque confunderent, cum uideatur
- Cófusio ar-** Auicenna libro tertio ubi agit de elephantiasi sumpta pro tu-
bum i mor- more pedum nonnulla dicere, quæ etiam Galenus de elephã
bo qui ele- tiasi in eo accepta, quo græci capiūt significatu libro siquidem
phãtiasis no- qui de nigra cholera apud latinios inscribitur Galenus inquit
minatur. ex eo dem fieri humore elephantiasin, atque uarices, qui qui-
dem humor primum rubidus apparet, deinde nigrescit. Idem
Auicenna de sua elephãtiasis refert Auicenna, & sicuti Galenus, ac Paulus
elephantiasin ad rubidum colorem declinare minus mala n
arbitrantur, ita Auicenna subrubram elephãtiasin nigra cen-
Cedrea. set esse incolumiorem, & quia Dioscorides scribit cedream,
hoc est gummi illud ex cedro arbore fluens, quod arabes uocãt
alchittam, licet Simon Genneſis id uerbum atabicum picem
Simonẽ ma- liquidam latine interpretetur, quia inquam Dioscorides au-
le alchitram ctor est cedream iunare elephantiacos, si lingatur, aut inunga-
picem liqui- tur, postmodum Auicenna de eodem remedio contra ele-
dam inter- phantiasin, hoc est tumorem (sic enim ipse id uerbum accipit)
pretati. crurum, uel pedum, ita scribit, dicitur qd alchitran confert in
uiscatum, & linitum. Rasis quoque, qui elephantiasin in eo-
Rasis dem, quo Auicenna accipit significatu, nam & in Almansore,
& in diuisionibus, seorsum de lepra, & seperatim de elephantia
sit tanquam de morbis differentibus tractat, idem tamen auctor
libro de decimo Continentis, in quo agit de crurum uitis,
quibus annumerat elephantein de uitio elephantis plurima
scribit, quæ etiam Galenus natis in locis de elephantiasis, immo
uero Rasis se Galenum allegat in libro de cholera nigra ita
scribentem: Virium elephantis & narices fiunt ex humore ni-
gro, quo d' nisi fuerit cum eis caliditas, non erunt intensæ mali-
ciæ, ex uehementi quoque declinatione ad choleram nigram
puram fit uitium elephantis. Similem ferè sententiam, ut antea
ex parte notauimus, scripsit Auicenna libro tertio capite illo,
quo una de elephantiasis, ac de uaricibus agit, qui quidem Aui-

cenna partim Galenum, partim Rasin in eodem capite uide-
 tur imitatus. Multa autem remedia, quæ græci tradunt contra
 elephanthasin pro lepra sumptam scribit Rasis libro, quem di-
 ximus contra uitium elephantis, ubi de pedum, aut crurum ui-
 tiis tantum differit, ueluti ex Galeni auctoritate plantaginem,
 quam etiam Celsus ad elephanthasi præcipue commendat. Ex
 Dioscoridis itidem auctoritate ad uitium elephantis laudat
 Rasis fel hircinum, atque mentastrum. Longuin esset, si multa
 alia uelle in enarrare, quæ græci, atque arabes, quamuis de mor-
 bi essentia differentes, de elephanthasi tamen similiter tradide-
 runt. Quod si quis forte tam Auicennam, quam etiam Rasin
 ea ratione tueatur, quod crurum pedum uel tumorem, quem
 elephanthasin nominarunt, non lepram, sed tantum lepræ prin-
 cipium iudicauerint, atque ideo diuersis nominibus, alio scilicet
 lepram, alio lepræ principium nūcupare noluerint, ut mor-
 bi in sua tempora diuisionem non improbamus, ita illos duas
 eiusdem morbi partes non debuisse diuersas facere species,
 uel etiam genera omnino contendimus, quod maxime fecisse

Celsus

uideretur Auicenna, qui de elephanthasi libro tertio, de lepra uel
 roægit in quarto, tanto scilicet interuallo, ut uideatur elephan-
 thasi distinctum omnino genus a lepra putauisse, cum præfer-
 tim idem Auicenna elephanthasin non uti Galenus inter figu-
 ræ morbos, sed quantitatatis potius libro primo collocarunt. Et
 hæc quidem de prima opinione longius forte, quam decuit,
 quia tamen est in ipsa præcipue Ferrariæ disputatum nos hoc
 in loco abundantius differuimus.

Auicennā
 ponere ele-
 phanthasim
 inter mor-
 bos quanti-
 tatis. Gale-
 nū, uero, Fi-
 guræ.

Am ad alteram opinionem, quæ morbum Gallicum
 esse lichenas asserit cōfutan dam neniamus. Hanc opi-
 nionem esse falsam ita colligitur. Lichen est morbus il-
 le, qui latine dicitur impetigo, uulgo aurem uolatica.
 Morbus Gallicus nō ē ipetigo siue uolatica, igitur morbo galli-
 cus nō ē lichē. Quod morbus gallicus nō sit ipetigo, siue uola-
 tica, q̄ fuit nostri syllogismi minor propositio, tam impetigi, q̄

lilygen est Impetigo et non morbus gallicus

λαχίνας
apud græcos
esse mor-
bū, qui à lati-
nis ipetigo
nominatur,
uulgo autē
uolatica di-
citur.

Cassius cœlix

etiam periti ipso sensu monstrante nouerūt, Quare id solū ostē-
dere oportet, qđ malū græci λαχίνας uocāt, nos latīo uocabu-
lo ipetiginē noīare, & qđ docti ipetiginē, uulguſ uolaticā nūcu-
pare. Qui uero possumus melius ista probare, q̄ Cassii cœlicis
auctoritate: cuius auctoris hæc sunt, q̄a Simone Genuēsi allegā-
tur, uerba. Impetigo græci λαχίνας dicūt, latini zernas, nascūtur
ex melicholico humore, rotūdo schemate, i superficie cutis cū i-
genti pruritu: quis non uideat his uerbis morbū, quē uulgato
noīe uolaticam uocitamus designari? Plures quoq; medici iu-
niores, in quorum numero Nicolus est, atque etiam Gentilis,
siue quicumque is est, cuius expositiones in Fen septimam li-
bri quarti Auicēnæ habentur impressæ, sentite uidentur im-
petiginē esse uolaticam, & allegant alios idem sentientes, quā-
uis uideatur Rasis uigesimo quinto Continentis putauisse im-
petiginem esse tineam siccam, de qua opinione postea dice-
tur. Eundem uero morbum esse apud latinos impetiginem
qui sit λαχίνας apud græcos præter Cassii cœlicis auctoritatē, etiā
ratōe probatur. Quæ, n. remedia Galenus, & Paulus, omnesq;
græci auctores contra lichenas notauere, eadem ferē contra im-
petiginem a Quinto Serenio, Rasi, atq; Auicēna scribūtur, ne
que hi arabes auctores aliter generari impetiginem, quam græ-
ci lichenas docuerunt. Sunt autem lichenes, & lepra (si lepram
eo modo, quo ante a græcis capi docuimus, intelligamus) soli-
us cutis passiones. Peior tamen est lepra, quam lichenes. nā (ut
Paulus, & Galenus) testantur) lichenes si diū perseuerauerint, tā-
dem in lepram conuertuntur, maior enim est cutis fœditas, &
desquamatio in lepra, q̄ in lichenibus. Tanta tamen habent li-
chenes, & lepra naturæ cognationem, ut credere possim hos
duos morbos apud diuersos auctores inuicem nomina mu-
tuari, nam quæ de impetigie scribit Celsus, ea potius lepræ cō-
ueniunt. Videtur, u. idem Celsus sicuti lepram, impetiginē, ita
lichenas, papulas latine nominasse, quod ex quā plurimis, quæ
alīi de lichenibus, ipse de papulis retulit, colligere possumus.

alios. Impetigo minor. i. papulae et cum puritatis tollit maior. i. papulae
i. serapionis.

Quemadmodum. n. a Cassio felice scribitur, lichenas nasci ro-
tundo schemate. i. figura in superficie cutis cum ingenti pruritu.
& asperitate, atque ubi id malum serpere coeperit, serpiginem
dici, ita & Celsus ait alterum papularum genus p minimas pu-
stulas cutim exasperare, rodere, & eandem serpere, atque ut id
uitium rotundum incipit, ita in orbē procedere, & quod graeci
dicunt ex lichenibus diuturnis fieri lepra, Celsus de quadā
specie papularum idem pronunciat, q̄ nisi cito auferatur i im-
periginem uertitur, & sicuti graeci quosdam lichenas ἀγρίους
id est feros nominant, eodē modo Celsus alteram papulae spe-
ciem ἀγρίαν id est feram ab eisdem graecis appellari testatur.
Deniq; quod leui papulae Celsus remedium praecipit, ut scili-
cet ieiuna saliuā quotidie defricetur, idem graeci adhibent li-
chenibus puerorum, qui quidem curationis modus argumē-
to esse potest lichenas esse morbum, quem uulgo uolaticam
nominamus, aduersus quam nostro quoque tempore mulier-
culae circa puerorum mala sananda praecipue sollicitae nullam
magis praesentaneam nouere medicinam, quam ieiunam saliu-
uam. Sed & eodem Celso auctore maior papula murali herba
commodissime tollitur, quam quidem herbam graeci, ut Cel-
sus quoq; libro. iiii. testatur παρθένοιον, & περὸνιον nominant,
latini uero, quia in parietinis nascitur alio nomine parietariam
appellant, uulgus ob eum, quem in uasis uitreis abstergendis ex-
hiber usum, uitriolum. ut minus mirandum sit hanc ipsam her-
bam lichenas sua ui absterforia sanare. Est ramentum & altera herba
ipsa quoq; in muris, sed maxime saxis humectis proueniens a si-
mili ui, effectusq; λεχίαν a graecis nominata quam nostri tempo-
ris medici nescio qua ducti ratione, uel usu hepaticam uocita-
runt, neque enim usquam apud celebrem auctorem, uel grae-
cum, uel arabem legitur lichenem herbam hepati utilem esse,
unde praeter ceteris hepatica dici meruerit. Quod uero Pádesta-
rius scripsit ex Serapionis, atq; Galeni (ur uidetur) auctoritate,
ualere hanc herbam contra splenis, atque hepatis obstructio-

Herba mura-
lis, & altera
eiusdem ef-
fectus quae
a graecis λε-
χίαν appel-
larur

Pádestarius
hoc loco i-
probat.

vide quid de epatica
hic dicit.

nes, & contra omnem hepatis ægitudinem, hi quidem lichēnis effectus neque a Galeno, neq; a Serapione usquā scripti leguntur. si uero Pandectarius illos ex sua protulit opinione, minus illi hac in parte credendum, quoniam hanc ipsam herbam, quam græci *λεχίνα* uocant tanta nominum confusione obscurabit, ut quæ tandem herba sit, neq; alii ex uerbis eius scire liquido possint, neq; ipse sciuisse uideatur, cum enim de licena, siue lichene egisset i littera. a. ubi eam atabice aīuec, latine muscum, uel usne uocari docet, postmodum in sequenti fere capite agēs de eadē herba lichene, licet uideatur non animaduertere, eam atabice azemalsaret inquit appellati, latine uero hepaticam. Eadē uero esse hanc ipsam hepaticam cum ea, quam græci *λεχίνα* nominant, iudicant illæ, quæ Azemalsaret, siue (ut Pandectarius interpretatur) hepaticæ a Serapione ex Galeni, ac Dioscoridis auctoritate tribuuntur, sunt enim quas iudē auctores in suis de simplici medicina libris licheni herbæ subscripsere. Neque uero contentus Pandectarius ex una herba fecisse duas, postmodum in littera. l. eandem herbam tergeni nauit, De lichene siquidem sub proprio uocabulo egit, & limum terræ latine uocauit. ludicent ergo legentes quanta sit homini fides habenda, qui herbam eandem, modo muscum, modo hepaticam, modo linum terræ latine nominat, non solum uaria nomina, sed rem quoque, quæ tamē una erat, diuersas opinatus. Quod si quis lichenum herbam prodesse hepati ea ratione contendat, quoniam de ipsa scribit Serapio ex Dioscoridis auctoritate q̄ ictericis confect. morbus autem, qui icterus nominatur plurimum hepatis uitio oritur, is etiam Dioscoride docente discat non intra sumptam ad uitium ipsum tollendum, sed extra adhibitam potius ad colorem scilicet naturalem ictericis restituendum herbam lichenum a medicis peritioribus cōmendari, quod uerba ipsa Dioscoridis aperte demonstrant, neque enim cum melle confectam, atque comestam, ut uerba Serapionis male Dioscoridem

Errate Pandectarium

dioscorides

Mala trāslatio Serapionis,

interpretatis uidetur innuere, sed cum melle illita potius lichenē iuuare ictericos idem Dioiscorides scribit. Non est autem a ratione alienum hanc ipsam herbam, quæ (ut inquit Galenus) plurimum ualet abstergendo, sicuti lichenas ita alteram cutis in ictericis scœditatem delere. Sed postquam de uera hepatica hoc loco disputatur, similis error Gentilis medici nostra quoque a te celeberrimi haud quaquam est dissimulandus, qui hanc iuuant Hepar prerogatiuam cuidam Herbx in lictoribus maris nascentis, quam alii soldanam, alii per diminutionem soldanellam nominant in quodam consilio tribuit, in quo etiam herbam a pluribus soldanam uocatam scribit cachilem ab arabibus nominari, de qua itidem cachile refert Serapio ex Isaac Ebenaram auctoritate, quod debilitati hepatis confert. Sed quod tanti uiri pace dicere liceat, fallitur sua opinione Gentilis, neque enim herba uulgo soldana, seu soldanella uocata est apud arabes cachile. siquidem herba cachile folio nasturtii, uel usne describitur a Serapione. Neutra autem similitudo soldanae conuenit, quam scimus habere folia hederæ foliis ferè similia, quæ quantum a nasturtio, atque usne discrepent iudicet illi qui hæc herbas aliquando oculis sunt cõtemplati. Nasturtium quidem cum sit herba hortensis uulgo agri nominata puto omnibus notam. Usne autem (ut inquit Serapio) est herba cali. Simo uero de cali ita scribit. Cali est planta in littoribus maris nascens similis uermiculari pinguis, & salsa. Ego hanc puto a græcis $\tau\eta\lambda\epsilon\phi\iota\omicron\nu$ nominari, licet Auctor Pædectarum antiphyllo pro telephio corrupte scripserit, quo etiam ductus errore usne facit anthyllidis speciem, cum tamè athyllis alia herba sit a telephio, uel usne. Si qua uero herba sit, ut ad propositum nostrum reuertamur, quæ ob excellentem iuuant hepar proprietatem nomine hepatica debeat insigniri, illa profecto est eupatorium, quæ etiam inde apud græcos uidetur nominata, quod bona sit hepatici, quam Plinius ab Eupatore potius inuentore dictam existimat, de hac enim scribit Galenus libro sexto de simplici me

Error Gentilis q̄ herbã uulgo soldanam uocatã putauit esse cachilẽ apud Serapionẽ.

Nasturtium uulgo agriti

Vsne esse herbã Cali. græce $\tau\eta\lambda\epsilon\phi\iota\omicron\nu$ dictã.

Error pædectarii

Quanã sit uera hepatica. Galenus, libro. vi. d̄ simplici medici na. & libro d̄ antidotis.

dicina, q̄ hepatis obstructions expurgat, atque insuper hep̄at
ipsum corroborat. In libro uero, qui de antidotis iscribitur idē
Galenus ita de eadem herba ait. Affectum hep̄ar sapius herba
eupatorium efficaciter iuuat, sicuti mirabolanus lienem. Saxi
fraga autem, atque Betonica, renes. Non tamen quod & ali
bi monuimus ad hunc effectum sumenda est herba illa vulga
ris passim in fossatis nascens, quæ magno nostræ ætatis errore
pro uera eupatorio recipitur. neque enim illi hæc nota conue
niunt, quibus nobis ueram eupatorium Dioscorides designa
uit. Quod si quis forte a me exigat, ut quæ nam sit uera eupato
rium aperiā, quod in priore libello de Plinii, ac medicorum
erroribus inscripto distuli manifestare, dicā tandem quid sen
tiam. si prius illud, quod in eodem libello etiam antea ostēdi,
declaramero, semper fuisse aliquos in ueris medicinarum no
minibus etiam prioris sæculi errores, qui usque ad nostra tem
pora sunt propagati, nam quia plures superiore quoque ætate
imperiti, colore decepti, metallum id, quod peritiores Cinaba
rium nominarunt, esse draconis sanguinem crediderunt, atque
ideo non cinabarium, sed potius draconis sanguinem idem me
tallum nuncuparunt, nos quoque priscam seruantes consuetu
dinem ita uocamus. idem in herba eupatorio contigit. hanc
enim multi ueteres, quos Dioscorides notat, putarunt esse ue
ram argemonium, cum tamē hæc sit ab eupatorio diuersa, qui
error ad nos etiam permanuit. herba enim, quæ est uera eupato
rium à pluribus creditur esse Argemonium, atque ideo cor
rupto uocabulo passim Agrimonia nominatur. Quam quidē
rem miror à multis non fuisse animaduersam, cum (ut alio scri
psimus loco) herba eupatorium passim nascatur, sic uero à dio
scoride, & Plinio Dioscoridem imitante describitur, ut penē
sub aspectum poni uideatur. Hæc est Dioscoridis in eadē her
ba Descriptio. Eupatorium herba est fruticosa uirgam unam at
tollens rectam, lignosam, tenuem, nigram, hirsutam, cubitalem,
uel etiam maiorem, folia per interualla diuisa in quinque maxi

quis • pato
ria

quid cinaba
rium

Argemoni
um corrup
to uocabu
lo agrimonia

Descriptio
eupatorii a
pud dio sco
ride, & quo
lib. 4. cap. 94.

me partes, uel plures similia foliis pentaphylli, uel canabis potius, & ipsa quoque sub nigra serratim incisa per ambitū. Semen uero medio caulia diuascitur sub hirsutum uergens ad inferiora ita ut exiccatum uestibus adhaereat, in qua quidem descriptione ea herba pingitur, quam aliqui, ab illa adhaerescendi natura, quam fructui tribuit Dioscorides lappulam nominarunt, nos uulgo agrimoniam uocamus. Sed & alia quæ in eupatorio describuntur canlis, s. lignosis, nigricans, hirsutus, cubitalis aliquando altitudinis, folia similia canabi, uel pentaphyllo ita herba uulgo uocat. agrimoniam quadrat, ut hanc esse ueram eupatorium nemo nisi ab ortu naturæ cæcis non agnoscat, unde etiam duplex seculi nostri error depræditur alter, quod herbam a ueteribus eupatorium nominatam pro uera argemonio recipimus. Alter quod pro eupatorio herbam uulgarem, de qua nulla sita præcis auctoribus mentio nulla nisi uel ratione uel auctoritate ad usum medicinae frequentet adhibemus. Sed hæc quidem quauis forte à nostro proposito, qui morbum Gallicum potius, quàm herbas intendimus explanare longe aliena, in uandæ tamen mortalitatis gratia, quæ hæctenus in ueris remediis dignoscendis hallucinatur obiter sunt exarata. Iam ad propositum reuertamur, quo probare intendebamus, quod malum græci λειχηνας dicunt à Celso papulas nominari, sicuti quod iidem græci λειπρωα dicunt à Celso etiam impetiginem nuncupari, hoc enim possit uel ex ipsorum morborum definitionibus demonstrari, nam lichen in libro, qui ὄροι ἰατρικοί, i. definitiones medicinales inscribitur ita definitur, siue libet ille Galeni fuerit ut titulus præfert, siue alterius, non multum a Galeni placitis dissentientis. Lichen est asperitas cutis cum magno pruritu. Lepra uero hoc patet. Lepra est transmutatio cutis ad contrarium naturæ habitum cum asperitate, dolore, atque pruritu & squamarum resolutione, & quandoque unam quandoque plures corporis partes depascitur. Celsus quoque tam in papulis, quàm etiam in impetigine cutim exasperari inuit. Impetigini uero hoc proprium tribuit,

nomine, eadem herba a nostris uocetur manifestatio.

Morbum a græcis λειχηνας dictum, a Celso papulas nominari.

Quid lichen & lepra.

quod in ea squamulae resoluntur, & hoc quidem fieri in qualibet
 impetigine, sicuti etiam omnem eius speciem oriri in pedibus,
 & manibus, atque unguibus quoque infestare idem Celsus testifica-
 tur, quod postremum dictum uel ipsum probare queat nihil
 aliud significare impetiginem apud Celsum quam lepram, cum non
 solum graeci auctores, sed Plinius quoque auctor Romanus un-
 gues leprosos supissime nominat. Auicenna & ipse impetiginem
 ita diuidens, quod alia sit non excorticata, alia excorticata per
 impetiginem non excorticatam papulas apud Celsum, *λεχη*
vas uero apud graecos uidetur significare sicuti per impetiginem
 excorticatam id, quod Celsus uocat simpliciter impetiginem,
 graeci uero *λεχησας*. Sunt autem haec Auicennae de impetigine
 excorticata uerba. Et de impetigine est excorticata propter ue-
 hementiam siccitatis, & multitudinem profunditatis, & est sicuti
 albaras nigra, & sicuti cortices. Est autem hic dubitatione di-
 gnus, cum Auicenna hoc in loco impetiginem excorticatam
 dixerit esse, sicuti albaras nigram, qui tamen in alio capite su-
 periore albaras nigram ita definit. Albaras nigra est impetigo
 excorticata, & est scabiositas accidens, aspera, uehemens, & fa-
 cit squamas sicuti piscum cum pruritu, & est propter humorem
 melancholicum imbibentem de eo, quod est iuxta ea inhibiti-
 one fortiore, quam in colore imprimat tantum. haec quidem Auicen-
 na, est autem (ut dixi) dubitandum, si albaras nigra est impetigo
 excorticata, ut hoc in loco inquit Auicenna, quo pacto erit si-
 cuti albaras nigra, quemadmodum scribit inferius, quod idem est
 sicuti alterum, non idem uidetur esse. Nos uero hanc dubitatio-
 nem ita soluimus. Graecos a quibus arabes omnia ista accepe-
 runt duo habere uocabula germanos morbos significantia, le-
 pram scilicet, & psoram, atque ideo haec duae passionnes propter na-
 turam proximitate a Paulo agnita simul describuntur si haec sententiam
Lepra, & psora sunt in superficie cutis asperitates cum pruri-
 tu, & resolutione ex melancholico humore ortum habentes, sed
 lepra quidem cutem profundius depascitur in orbem proce-

Quid auicē
 na intelligat
 per impeti-
 ginē excorti-
 catā, & non
 excorticatā.

Albaras ni-
 gra.

Impetigo
 excorticati-
 ua.

Lepra &
 psora.

*lepra seu impetigo apud glos est alius a psora quae psora
 est autem est albaras nigra seu impetigo quae est
 et lichen seu lepra apud glos est impetigo non quae est
 a blunz non est morbus gallicus*

dens, atq; in ea quædam ueluti squamulæ resoluuntur. Pfora uero magis in summo cõstitit, uariisq; modis figuratur, & fursura cea corpora abiicit. Lepra igitur apud Paulũ est ipetigo excorticatua apud Auicennã, sicuti ipetigo nõ excorticata apud eũ de auicennã ẽ *الخبث* apud græcos, ut ẽt supra mõstrauimus. Albas autẽ nigra ẽ Paulo arginita pfora, quã qdẽ albas nigram Auicennã ab ipetigine excorticatua seperauit, cum loco quasi differẽtiã adiũxit, & est scabiositas accidens, & reliqua, qdẽ uerbũ adiunctũ idicio est tãtũ iportate Auicennã albas nigra, quãtũ græcis auctoribus *الوبار*, hoc, n. uerbũ arabes in sua lingua baras interpretatur, quod patet ex uerbis Rasis, quæ libro. xxv. continentis capite illo, quo agit de passionibus unguium, in hũc modũ scripta leguntur. Dixit Galenus exptus sum cãthartides, & inueni, qdẽ sanat unguiũ baras si de eis fiat illinitio cũ ceroto: Huius uero remedii sufficiẽtẽ se habuisse experiẽtiã ad unguies pforã patiẽtes scribit Galenus libro undecimo de simplici medicina. Ut uero primũ nostri instanti propositũ tãdẽ absoluamus, Cum lepra, ac pfora solius sint cutis affectus, ut ex eaz definitionibus cõstat, ac ferẽ sine dolore, in qbus squamulæ tãtũ, & cortices fursuri similes emittuntur, nõ autẽ pustulæ emittẽtiores quoddã ueluti uirus stillantes quãtã, ac quales in morbo Gallico apparẽt excitentur morbum gallicum non esse lichenas, si etiam lichenas cum lepra, ut apud Auicennam, atq; ipsũ forte Plinium confundantur tã ratione, quã sensu ipso ad stipulãte demonstratur.

¶ Ostquam satis (ut apparet) probauimus morbũ Gallicum non esse lichenas, siue impetiginem, magnam etiam eius opinionis partem, quæ eũdem morbum esse asafati asserit unã uidemur destruxisse, quando arabes asafati atque lichenas pro eodem morbo non nunquam accipiunt, est enim (ut inquit Auicenna) impetigo non longinqua à asafati, nisi cum re occulta, & pertransit ut sit asafati sicca impetigo malignior. Rasis quoque, quod & antea nõ

Rasis

lepra & pfora solius cutis passioes.

Rasis

asafati. ¶ Impetigo malignior sicca. l. tinca sicca ^{b ii} p. ar. d. h. e.
 et cõr pro sano: cupit ut ita non est morbus gallicus;
 Impetigo ab obscuritate in asafati uagitur plurimum.

taimus scribit in uigesimo quinto continentis putare se im-
petiginem esse tineam siccam, quasi diceret safati siccam uide-
tur enim hoc uerbū safati apud arabes duo tineæ genera signi-
ficare, alteram siccam, alteram humidam. Non distinguunt au-
tem iidem arabes tineam siccam ab impetigine e a ratione for-
tassis, q̄ similes impetigini dispositiones sicuti faciē, ac collū,
ita summam capitis partem frequenter infestant. Idcirco Au-
cenna iisdem remediis utitur etiam ad safati, quibus paulus ad
lichenas, siue impetiginē, stercore scilicet lacerti, & stercore tur-
dorum proprie comedentium oryzam, quibus paulus aues illas
uescentes oryza, non turdos, sed sturnos potius nominet, de
quo arabum, ac præcipue Auicennæ errore turdos pro sturnis
sæpe ponentium alibi diximus. Quod uero Auicēna etiam sa-
fati pro tineā non modo sicca ueluti aliquādo rasis, sed etiam
humida accipiat, illi ostēdūt medicinæ, quibus uritur Aui-
cēna ad safati humidam tuciā, scilicet climia, et chimolea; et charta cō-
busta cū aceto, & gūmi pini cum balanstiis, & aceto, & oleo ro-
saceo, hæc. n. omnia ferē Paulus æginita ad faui. i. cuiusdam
speciei tineæ humidæ ita notatæ adhibet curationem. Mesue
quoque Galenum allegat scribentem multos se sanasse, qui sa-
fati pauebantur linimēto chartarum combustarum titarum, &
cum aceto temperatarum. Hoc autem medicamento Gale-
nus libro primo decē tractatū, qui memini scribitur apud ara-
bes ad achoras. i. alterā humidæ tineæ speciem usum se fuisse te-
statur, quam etiam tineæ speciem rasis in libro diuisionum sa-
fati nominat, scribens enim de altera specie quā græci κηπίου
nos fauū appellamus, ait q̄ eius foramen est latius, & maius fo-
ramine safati, quæ sunt Galeni, ac Pauli uerba achoras, & fau-
um ex oraminum magnitudine distinguentiū. Idem Rasis in li-
bro de ægritudinibus puerorum alteram tineæ speciem, quæ
fauus, siue (ut ipse inquit) fauositas mellis uocatur etiam safati
nomine arabico nuncupauit. hæc enim sunt eius uerba. Passio
quæ dicitur fauositas est species safati. In almanfore etiam ha-

Error arabū
ac præcipue
Auicennæ
ponentium
turdos pro
sturnis.

Mesue

betur capitulum de safai, uel safati, quæ sunt ut ibi exponitur ul
 cera capitis habentia crustas. Vsq̄ue a deo autem rasis safati capi-
 tis morbis ad dixit, ut uigesimo quinto continentis, quod etiam
 restatur Nicolus safati capitis impetiginè nominauerit, qui tri-
 dem nicolus de safati, & tinea unã agit, & safati .i. tinea ut ipse
 etiam exponit plures modos enumerat ex galeni in primo me-
 miri, & libro d'apostematibus auctoritate. Apud Auicennam et
 omnes safati species sunt cutis capitis passiones. nam safati in ci-
 pies, quæ est (ut Auicenna inquit) botor parua, fixa, leues, diui-
 se in numeratione locorum, deinde exulcerates nihil aliud sũt
 nisi exanthemata id est pustulæ, quas scribit Paulus rubidi esse
 coloris, & asperas summam capitis partem exulcerantes. Siren-
 gi uero, quæ est species safati humidæ apud Auicennã est *κρυσιον*
 id est fanus apud græcos, ad quã (ut diximus antea) Auicenna scri-
 bit ea dẽ remedia, quæ Paulus (ut uideatur uerbũ græcũ *κρυσιον*
 in sirengi apud Auicennam esse deprauatum, sicuti forte *ψυ-
 ψουκρια* in balciati, siue ut alii scribunt riaciati alteram safati spe-
 ciem, Sunt autem *ψυψουκρια*: ut Paulus, atque Alexander ex-
 ponunt, pustulæ super cutem capitis eminentes. Verbum au-
 tem balciati pustulas tales apud Auicennam significare in dicat
 ipsius Auicennæ uerba sequentia, quæ ita se habet. Et balciati quidẽ
 e de genere safati malæ, & quãdoq; est cã eius morsus sicuti scini-
 fes maligni, e aut uerbũ scinifes æque hoc iloco a uerbo græco
 conopes deformatũ, cuius quidẽ uerbi quumlibet uitiati signi-
 ficatũ pandectarius intellexit, nõ tamen scripturã emendauit,
 sed corruptũ uocabulũ ita ut uenit, exposuit hoc mō. Scinifes
 .i. quãdã musca parua quæ effugiẽs uisionẽ habes a culeũ acutũ, &
 alio noie uocatur culex culicis, & idiomate nostro uocatur sen-
 zala, unde declinatur hoc scinifes gr̄o huius scinifesi de clinabi-
 le. Hæc pandectarius nõ magna cũ elegãtia, sed fide tamen, nã q̄
 nomẽ scinifes hęc de clinabile ostẽdit modus ipse loquẽdi Aui-
 cennæ cũ inquit morsus si cuti scinifes maligni, est. n. scinifes casus
 genitiui. Quod uero conopis, seu culicis morsus in cute uerti-

Apud Aui-
 cennam oes
 saphati spe-
 cies esse cu-
 tis capitis
 passiones.

Paulus &
 Alexander

cis uel faciei tales pustulas excitet, quales dixit a Paulo, atq;
Alexandro medicis psydracia nominari loca habitantes, in quibus plurimus est eius insecti prouetus magno sui tedio plerumque
experiuntur. Tãtam aut fieri græcorum nonnuũ, uel morbos, uel
aialia significatiũ in libris Auicennæ transformatiõem, quãta hoc in
loco insinuaui mihi usq;que mihi facile credet, q; secũdo eius
de auctoris uolumine æquale, uel et aliquãdo maiore in nomini
bus medicinae factã aduerterit. Cũ ibidẽ chochiũ pro pho-
chiã, i. uirulo marino Cheichen pro cancano, i. gũmi quodam
odorato, astrafisus pro asteraticus, i. herba iguaria, baeche pro
becio, i. tussilage, biloniũ, pro pelio, bebliti pro peplo herbis
earũdem uiriũ, altera tamẽ portulacæ hortẽsi, altera ruta simili
bus, gueguers pro cenchro, i. milio, sucutũ pro symphito, i. cõ
solida herba, tefisse pro thapsia, & mille aliæ græcorum uerborum
corruptiões inueniatur, quas uix puto posse intelligi sine aucto
rũ græcorum, q; medicinã posteris tradidere cognitõe, quando &
Auicennã tantus alioqui medicinae magister in eis caligat aliquã
do, ut cũ refisse, i. gũmi ruta agrestis, qd nusquã inuenitur expo
nit, scutũ uero sempuiuã, uel speciẽ seminis mãdragoræ secũdũ
duas opiniones, utraq; tamẽ falsam interpretatur. Qua quidẽ no
minũ obscuritate nescio quid possit eẽ i medicinae ope piculo
sus, quando ex ea nõ modo alex pro altero morbum curari,
sed alia etiam pro aliis remedia exhiberi contingat. Quo circa,
nunquã satis laudari posset Aldus Manutius Romanus Vir
nõ minore ingenio, q; doctrina, qui sua industria, atq; labore oẽm
græcorum sapiẽtiã, gramaticã, poeticã, oratoriã, philosophiã, & me
dicinã et inumerosis uoluminibus curat imprimẽda q; tot doctissi
morum hoĩum lucubratiões, q; nõ multis post annis eiã iterituræ,
ita reficit, atq; restaurat, ut nulla unq; possint tẽpore uetustate ab
oleri, dignus profecto immortalitate, q; tã multis uiris prastantibus
dat æternitatẽ. Alluatim uero de quo post satisfat spẽs Auicennã
facit mẽtionẽ, quoniã curũ nõ capitis ulcera eẽ dicuntur, ideo
neq; satisfati ab eodẽ Auicennã cognominantur, quare neq; ad præ

Multa no
mnia herba
rum deprauata apud
auicennam.

Errores Auicennæ i thapsia & symphito herbis.

Laus Aldi Romani.

Alluatim.

sentē disputatiōe uidentur p̄tinere. qua tantū probare itendi-
mus morbū gallicū nō esse safati. Illud tamē a nobis obiter di-
cetur alluatim uerbū esse arabicū corrupte hoc loco pro albo-
tim scriptū, sic. n. legitur, & nō alluatim in codice arabico Aui-
cennæ. Significat autē albotim in arabū lingua arborem terebin-
thi, ex qua nascitur resina terebinthina, unde & gluten albo-
tim noie p̄tin latino, p̄tin arabico a medicis iunioribus eadē
resina uoīatur. Sed & iidem arabes albotim uocant quorūdam
genera pustularū similiū fructui arboris terebinthi, a qua pariter
similitudine græci quoq; anteq̄ arabes easdem pustulas *Τερμιν-
θους* uocauerunt. Sūt autē ueluti ulcera pua lentis magnitudine,
uel nō grandiora faba, colore iter nigrū ac uiridē quātus & qua-
lis est etiā fructus, a quo nomē tā apud græcos, q̄ et apud ara-
bes hūerūt. De his autē ut arborior una cū speciebus safati egit
Auicenna, quoniam hæ quoq; sicuti safati in summa corporis
cure nascuntur, ut paulus arginita, qui de terminthis scripsit ex
Dioscoridis alexandriēsis auctoritate, testatum reliquit. Sed de
eisdem etiā libro tertio capite de bothor noīatis bothim ipse
Auicenna plenius erat executus his uerbis. Hæc bothor appa-
rent in crure nigra quasi ipse sint fructus tamaricis, aut grana uir-
idia magna, & materia earū est materia uaricum, & cura earū ex
p̄te mūdificatiōis ē cura uaricū ulcex melancholicorū, q̄ qdē uer-
ba Auicennæ nihil aliud ostēdētia q̄ qd libro. iiii. capite de safati
circa finē de alluatim idē Auicenna sp̄aliter scribit q̄ uidelicet
alluati sūt ulcera melancholica, q̄ appet̄ i crure ex eadē materia,
ex q̄ fiūt uarices, & appropiquat curā eius curatiōi, earū illd̄ et lu-
ce clarius m̄ifestare uerbū alluati libro. iiii. male pro alboti po-
sitū, & has pustulas boti noīatas eadē eē cū illis q̄s græci, *Τερμιν-
θους* appellant a similitudine, ut diximus fructus arboris terebin-
thi q̄ fructus apud arabes granū uiridenoīatur, hoc. n. ē, qd̄ dicit
Auicenna capite libri tertii nup̄ allegato eē eas q̄s fructus tamaric-
eis, aut grana uiridia magna, ideo at Auicenna addidit magna, q̄
sicuti duplex est arbor terebinthus fructifera, semina utraq;.

Duo signifi-
cata uerbial
botim apud
arabes.

Terminthus

nam mascula est sine fructu, ita fructus diuersificatur, alter, n. est magnitudine letis, alter nō grādiōr faba (ut diximus) hic at ē quē Auicēna magnū uocat ad altē æqualē lēti cōparatū. Hęc igitur si uera sunt (ut certe uera eē existimamus) nō pag illi decipiuntur, q̄ alluā q̄rtā faciūt safati spēm, quicq; safati nō tā cutis caput itegētis, quātū faciei morbū eē arbitratūr, quo et errore ducti uidentur q̄ morbū galli cū safati eē opinātūr, quoniā hic morbus ceteris p̄tib; sub ueste latētibus uultus hoīum euidentius offēdit. Eiusdē uero erroris auctores aiūt ex. i. libro Galeni de decē tractatibus suis se sermōes sūp̄sisse neq; aiaduertūt, q̄ idē auctor de morbis faciei nō p̄rio libro, sed quinto tātū illoꝝ tractatū eē differit, sic, n. rectus ordo exigebat, ut p̄timum a caluarie morbis i choaret, de q̄bus solis. i. i. libro p̄tractat, deīde ad ea, q̄ i aurib; i oculis, atq; i tota facie oriūtut mala descēdēs singula in propriis tractatibus declararet, ut uel ex iis q̄ ipsi cōcedūt illd̄ probari possit safati eē solius uetticis passionē. q̄do ā Galēo i. i. lib. decē tractatū de safati agitur. Sed & achores, & faui, & psydracia, & exanthe mata, & q̄cūq; i eodē libro capitis morbi a Galeno cōnumerātur, uel tinea sūt, uel tinea similes fœditates, sūp̄ pro tamē tinea uocabulo i eo, quo medici iuniores capiūt significatu. Quod nisi auicēna hęc oia sub safati noīe i suis libris cōp̄derit uane uidebitur gloriatus q̄cqd suo opifuerit sup̄ additū, eē icōp̄rēsibile, cū nusq; aliter de tinea, aut his tinea affinis affectibus egerit. Quāq; uero safati propriū capitis morbū statuetimus, nō tamē ignotamus morbum etiā certā parti corporis peculiare posse aliis aliquādo cōicari, qd̄ et inuit Auicēna i gens safati plurimum in capite fieri. Nos quoq; ut medici de iis, quæ magna ex parte, nō autē raro, aut semp̄ eueniūt hoc in loco differimus. Possumus ergo ita colligere. Cum morbus gallicus nō sit impetigo, ut etiā antea probauimus, neq; uero tinea, quoniā hic & ei cōpares morbi, ut in capite sūt, ita a capite incipiūt, morbus autē Gallicus primū sui ortū habet ab obscœnis tā morbū galli differre a safati, quantū caput ab ingui-

Hic nota
tur Battho-
lomæus co-
gnomento
Montagna-
na.

Achores Fa-
ui psydracia
exanthe ma-
ta.

ne, aut quacumq; alia corporis pte est existimandum.

Contra uero illos, qui dicunt morbum gallicum esse
 c prunam, uel igne persicū, siue sacrum nō eodē modo,
 ut cōtra ceteras opiniones possumus argumētari, cū
 tanta sit apud arabes, & medicos iuniores de pruna,
 & igne persico, uel sacro ambiguitas, quāta ferē de hoc ipso mor-
 bo, de quo in presentia disputamus. Alii, n. prunā, atq; carbō-
 nē nō idē malū, sed diuersā potius opinantur, cū tamen, quod
 ab Auicenna pruna dicitur, a Galeno libro. xiiii. artis curatiuæ,
 & multis aliis in locis carbō latie sicuti *ανθραξ* græce nomine
 tur. Alii quibus *ανθραξ* idē in græcis significet, quod carbō latinis,
 differre tamē anthracē à carbone ea rōne arbitratū, quōniā an-
 thrax fiat ex materia maligniore, & magis adusta, quā illa, ex qua
 carbō generatur, nec desuere, qui ita desperent, ut uerbo græ-
 co latinam darent deriuationem anthracem ab antro dictum
 existimantes, quoniam (ut inquirunt) intra concauitatem habet
 absconsam. Non absq; omni tamen ratione quidam moti ui-
 dentur, ut inter anthracem, atq; carbonem siue prunam diffe-
 rentiam statuerent, cum uiderēt inde Auicennam de Altoim
 que in ipsi anthracem interpretantur uno capite agentē, post
 modū altero capite de pruna tractantem tanquam de morbo
 ab altoim, siue anthrace diuerso, idē Rasim in libro diuisionū
 de igne persico primū mox de anthrace seorsū scripsisse. Ego tamē
 illos, q̄ inter carbonē, siue prunā, atq; anthracē faciūt differē-
 tiā libenter interrogarem nunquid Galenus de anthrace in eo
 quē ipsi sub hoc uerbo intelligūt significatu usquā fecerit men-
 tionem, tantum enim morbum, ac magis, q̄ ceteros exitiale sa-
 tuisse Galenum, atque ideo neque in libro quarto decimo artis
 curatiuæ, neque in secundo ad Glauconem, neque in libro de
 tumoribus cōtra naturam, nusquam deniq; ab ipso fuisse nomi-
 natū penē ridiculū ē suspicari, Quod si Galenus & d̄ pruna, de
 q̄ agit Auicēna, & de anthrace pestifero sub eodē noīe Anthra-
 ce uidelicet libro. xiiii. artis curatiuæ tractasse dicatur, quoniam an

De pruna
 igne persi-
 co & anthra-
 ce, disputa-
 tio.

Altoim

thracem fieri aliquando in epidemia eodē in loco Galenus te-
statur, nō ne hoc idem de pruna, & igne psico refert Auicenna
na his uerbis: Et quandoq; accidit ista causa pestilentia. Talis
ergo pruna, atq; altoim, siue anthrax minime differēt, atq; hoc
pacto Auicenna de eodem tumore pestifero sub uariis nomi-
nibus pruna scilicet, atq; altoim frustra i duobus egisse locis iu-
dicabitur, nisi forte dixerimus altoim quidem esse anthracem
non omni tempore, sed solum pestilente, neque in oi parte
corporis sed tantum in glandulosa, ac præcipue inguinibus or-
tum, quando & ipse Auicenna hoc idem uidetur insinuare ita
scribens. Antiquissimi antiquorum nominauerunt nomine
quod translatum est in arabico altoim omne apostema eueni-
ens in membris glandulose carnis aut alibium, hæc enī est ueri-
or lectio, q̄ altera alibi siqdem uerbum alibium significat apud
arabes inguen, unde & herba inguinaria, quā græci *Ερωδύου*
nominant apud arabes alibium nuncupatur, licet pandecta-
rius secutus Serapionis errorem heringium a bubonio, si-
ue herba inguinaria non distinguens alibium heringium iter-
pretatur. Voluisse autem Auicennam libro .iiii. ubi de altoim
scribit de hoc tumore agere, qui præcipue in inguinibus nasci-
tur, facile coniecturabitur unufquifq; qui inuicem uerba Aui-
cennæ de altoim, & Pauli de bubone contulerit, sunt enim q̄
si eadem medicina, quibus Auicenna curat altoim, & Paulus
bubone, nisi quod Paulus multo rectius eandem curationem
distingxit, nam cum duplex sit *Ερωδύου* id est bubo alter, qui fit a
causa primitiua (ut utar uerbo apud medicos iuniores perusi-
tato) atque ideo ex sanguine non necessario maligno, alter, qui
fit ex materia uenenata tempore præsertim pestilentia, in pri-
mo quidem bubone incohante Paulus utitur refrigerantibus
atque adstringentibus medicamentis, ueluti spongia ex pulca,
& lana ex uino, & oleo acerbo, uel rosaceo, uel melino .i. po-
mo uel lentiscino uel myrthino, nullū .n. ex his in tali bubone
periculum imminet, ut quilibet medicæ artis peritus intellie-

Error pan-
dectarii &
Serapionis
simul in her-
ba inguina-
ria.

Duplex bu-
bo.

git. Auicenna uero nulla adhibita distinctione hæc eadē reme-
 dia quibus ex reprimentibus adhibet in principio altoim i dest bu-
 boni pestiferi, quibus nihil possit esse in hoc malo piculosius
 Neque uero illud latissimè, quod non nulli de hoc genere medi-
 candi dubitantes dicunt in Auicennæ excusationem, quod uideli-
 cet Auicenna uoluerit nos super ipsum altoim, sed potius par-
 tes ipsi Vicinas, ne corruptio perambulet, eas, quas diximus
 imponi medicinas reprimentes. Ego enim in hoc genere morbi
 præstare semper opinor non solum ad locum affectum, sed etiã pro-
 xima tabe pestiferã quantum fieri possit euocare. Si enim a locis circũ-
 stantibus reperiatur quantum extrinsecis partibus hoc est ignobili-
 oribus mali depelletur, tantum ad intrinseca, & plarumque lethalia
 detrudetur, cum illud quoque in pestilentiã sit obseruatum quod plures
 cutis exterioris partes afficiuntur tota uero noxia foras prodeunte;
 tanto minus subesse piculi, sicuti ubi unum solum locum carbunculus
 occupauerit, ægri salus penè est desperata quãquam uero Auicenna
 & si non in curandi ratione, saltim in eo cum paulo conueniat, quod
 sicuti hic bubonum ab anthrace, ita ipse altoim a pruna se iunxit;
 non tamen æque constat apud Auicennam ex qua materia pruna;
 uel ignis psicus oriatur, cum uideatur quandoque Auicenna non so-
 lum a Paulo, atque Galeno, sed a se ipso pariter de hisce morbis
 scribens dissentire. Galenus enim, quem Paulus et sequitur ait anthra-
 cem ex sanguine melancholico feruente generari, atque ideo a
 pustula aliquando icipe, aliquando sine hac, deinde quãdam attolli pu-
 stulã, qua disrupta similiter ulcus crustosum fit. Eadẽ ferè de pru-
 na, uel igne psico quodam loco scribit Auicenna libro. s. quartõ
 iter in ita sen tercia capite de apostematibus, & pustulis in hunc
 modum. At uero ex sanguine grosso malo sunt species exituratum
 malax, nam si eius malitia uehementis fiat, & ipsius abustio prouenit
 et herispila, & eueniet combustio, & crusta, & deterior est ignis psi-
 cus. Hoc illo loco Auicenna de igne quidẽ perfico uidetur cum Ga-
 leno consentire, siquidẽ ignis psicus idem genus coit cum anthra-
 ce de quo Galenus agit libro xiiii. artis curatiuæ quẽadmodum

Error Aui-
 cennæ i cu-
 ratione Al-
 toim.

Auicennam
 i eodem mor-
 bo aliquan-
 do Galenũ
 sequi. Ali-
 quando di-
 scite ab eo.

+

*Antrox galeni qd apud eius ignis
persicus. vel saax.*

Auicēnam
discordare
à Galeno d
herispila .

ex ipso constat Auicēna quilibro iiii. capite de ulceribus ait ul-
cus corrosiuū ignē persicum à Galeno nominari, ut etiā ex mul-
tis translationibus cōstat, quæ anthracē ignē sacrum, uel persicum
interpretatur. De herispila uero idē Auicēna aperte à Galeno
discordat, qui uult herispilam non ex sanguine crasso, qualis est
melancholicis, sed potius tenuissimo generari, ut cōstat, ex eius
uerbis libro secundo artis curatiuæ ad glauconē de uero herispi-
late scriptis. Postmodū uero Auicēna, in eo quarti libri capi-
te, quo de pruna, atq; igne persico tractat, licet easdem ferē no-
tas in pruna, & igne persico scribat, quas Galenus, ac Paulus in
anthrace, siue carbone pustulas scilicet corrosiuas faciētes acci-
dere escaram, qualem facit accidere cōbustio, & canteriū. uult
tamen tā prunam, quā ignem persicum ex colera citrina gene-
rari, quæ, si uerba eius attendimus ex sanguine cholero originē
traxerit. Sit autem mihi quod etiam ab initio exposulauī hoc
In loco concessum ab iis, qui nihil nisi eleganter dictatum au-
dire pariuuntur, & uerba ponus, q̄ sententias consecantur ubi
de arabū medicorū opinionibus disputatur seruare eū dē aliqua
do modū loquēdi, quo medici passim iuniores utuntur, ac pro
flaua bile cholera, pro atra melancholia, pro herispilate herispi-
la, & plura alia noia barbara usurpare, ne si alius q̄ ipsis uocabulis
uti uoluerō, non tam uidear latinitatem affectasse, quantū uer-
borum studio bonos auctores oppugnare tentasse. Materiam
itaq; prunæ, uel ignis persici apud Auicēnā esse cholera citri-
nam ex cholero sanguine genitam indicant ipsius Auicē-
næ (ut nuper diximus) uerba, quæ ita se habent. Et unus quisque
amboꝝ tam scilicet pruna, q̄ ignis persicus est de cholera, citri-
na adirente permista melancholia. Et paulo post in curatio-
ne eorundem morborum Auicenna præcipit fieri flebotomi-
am aliquando usq; ad syncopē, ut sanguis cholero euacuetur
qui quidem curationis modus nescio quantum rationi uel eti-
am ipsi Auicennæ conueniat, qui sanguinem esse frenū chole-
ræ ubiq; insinuat, & primo libro cauedū eā admonet, ne supflua

sanguinis missione, agrum ad humorum cholericorū ebullitio-
 nem perducamus. Quare si eius aliis in locis doctrinam sequi-
 mur in morbo ex cholera superante, seu sanguine cholericō
 facto phlebotomia non competit, uel non tanta, ut ad syn-
 copen usque perducatur, nam & Galenus ipse, qui tam audaci re-
 medio adstipulatur, non nisi in tribus dispositionibus usq; ad
 animi defectū sanguinem detrahit, uel scilicet in maximis phle-
 gmonibus, uel febribus ardentissimis, uel doloribus uehemen-
 tissimis. Quorum nulla adest in eo, de quo dissenimus morbo, si
 enim sanguis cholericus sit superabundans, quod esse in igne
 pisco inuit Auicēna nō phlegmones faciet, sed potius herisi-
 pelas et exq̄litas, ut inq̄t Galenus libro .ii. artis curatiuæ ad glau-
 conem, ubi inter phlegmonē, atq; herisipelas ponit differētiā
 Veni autē herisipelatis calor immodicus, ut idē Galenus sentit li-
 bro viii. artis curatiuæ nō aliter q̄ aqua frigida epota curatur.
 Sic & quæcunq; aliæ febres ex cholera, uel per se uel sanguini mi-
 sta seruore generatur nullū magis presentaneū hēnt remediū,
 q̄ frigida aqua potionem. Vnde Auicēna tam ī curatiōe he-
 risipila, q̄ etiā caufonis uisus est dñbitare, an in eis sanguinē mit-
 tere oporteat, nedū iusserit ad syn copen usq; profundi, hoc. n.
 remediū ī his solū febribus cōuenit, quæ ex multo sanguine uel
 ebulliete, uel putrescente generatur, q̄les illæ sunt, quæ proprio
 noie synochi noiantur, sed neq; pp intolerabiles dolores (hi. n.
 in hoc morbo nō adsunt) tāta sanguis detractio ē facien da. q̄ si
 etiā adēnt, distinguēdū foret, ut inquit Galenus in expositiōe
 aphorismi. Quæ egerūtur nō multitudinē cōsiderare oportet.
 an phlebotomia, uel potius purgatione sedari deberent nihil
 aliud ex his uerbis insinuās, nisi q̄ ubi humor alius a sanguine fa-
 ceret sua uel qualitate, uel q̄tate dolorē, purgationē eē preferē-
 dam, qd uidemus eundē Galenū in oīum morboꝝ præcipue
 cholericorū curatione ubiq; obseruasse adeo ut in cōmētariis
 libri secūdi de humonibus et i pleuritide, cū sit ex humore cho-
 lericō dānet phlebotomiā, quā tamē plus ī hoc q̄ in ullo altero

Tres dispo-
 sitiones in q
 bus licet sa-
 cere phle-
 botomiam
 usq; ad syn-
 copen.

de potu aq
 frigida in feb.

de pleur. l.

+ Damnat autē phlebotomiā
 in pleuritide cholericā

morbo alioquin uideretur probate. Apparet. n. & ipsum quem
admodum etiā Auicēnam uimiam humorum cholericorū inflā
mationem ubiq; euitare. quāuis hanc in ignis perfici curatione
Auicēna non cauerit docēs aliquando in ea usq; ad synopē
Languinē euacuare. Quid q; ēt Auicēna in ptima uel igne psi
co prohibet scalpellationē profundā quādo materia est decli
nis ad cholērā. his. n. & ipse utitur uerbis et tamē capite superio
ri, ubi agit de formica suaserat ex Galeni cōsilio extirpare formi
cam cū aliquo, qd̄ sit sicuti embula, & extremitas pēnā, aut alte
rius rei, cuius extremitas sit acuta, quā possibile sit deglutite for
micā. At qui hāc extirpatio formicæ si diligēter inspiciamus, mul
to est uiolentior, q̄ scalpellatio, ut si hanc timet Auicēna, quan
do materia est decliuis ad cholērā, multo magis tale aliquid fa
cere debuerit formidare in morbo ex materia non decliui ad
cholērā, sed mera cholera ut ipse opinatur procreato. Ego qui
dē puto Auicēnā modo salua tāri uiri reuerentia dicere liceat:
morbos etiā natura distantes, atque eorūdem curationes ple
runq; cōfundere uel ut eisdem utar uerbis, quæ ipse solet ali
quando in aliorū reprēssione usurpate capitulum in capitulo po
nere, quā quidē cōfusione uidetur in tribus capitibus de herisi
pila de formica, & de igne psico se consequentibus præcipue
fecisse (nā ut nos ēt eundē seruemus ordinē) capite, quo agit de
herisipila inter cæteras huius morbi notas hāc etiā ponit q; cō
burit, & sua uirulentia uesticat. Hæc autē (ut ita dixerit) uesticatio
magis, propria ē alteri morbo, de quo agit in sequēti capite, quē
ipse formicam miliarem, Galenus uero ac Paulus herpetē cen
chriam id est miliarem ea potissimum nominant ratione, quod
serpit, atque in cute uesticas, siue pustulas milio similes excitat,
sed etiā medicinā ipsæ, quas adhibet Auicēna ad herisipi
lam super et cutem existentē, sunt quæ à Paulo scribūtur ad for
micā miliare, siue (ut eius utar uerbis) ad herpetē uesticosum, uel
pustulosum. Hæc. n. sūt pauli uerba. Ad herpetē uesticosū sco
ria plūbi ex uino austero cōtrita mox illita cataplasma ex foliis

Auicēnam
morbos etiā
natura distā
tes cunfun
dere.

betur in uino decoctis sup ipone. Auicēna aut ad Pauli (ut uideatur) imitationē ita scripsit. Et si fuerit herisipila sup cutē, curetur excoria plūbi cū uino pōtico cū foliis sicle bullitā cū uino. Modus aut loquēdi Auicēnā nō paruā pōt diligētet īspiciētibus facere dubitationē, cū. n. inqt. Si fuerit herisipila sup cutē, uidetur ex his uerbis inuere posse ēt aliter q̄ sup cutē fieri herisipilā. Atq; Auicēna supius itet flegmonē atq; herisipilam faciens differētiā ita scripserat. Et ap ostema herisipilā nō fit nisi in eo qd̄ apparet de cutē. Quare nisi hęc dubitatio soluat. non patua suspitio relinqtur q̄ medicina, quas hoc in loco ad herisipilā scribit Auicenna, alteri potius morbo hoc ē formicæ miliarī cōueniūt. Sed & uerba sequētia Auicēnā hoc ipsū aptissime mōstrāt, nā statī subinfert. Et curetur cū eo, in quo ē resolutio & exiccatio fortis cū infrigidatiōe. Nemo aut nescit nisi qui tritū illud in medicina principiū ēr ignorat cōtrariā. s. cōtrariis curari herisipila morbo calido, & sicco fortiter exiccātia nō cōpetere. Quod ipsum gētilis aīa duertēs inqt Auicennā hic dupliciter iurēdere, priuio q̄ ponit absolute medicinas quæ cōpetūt in statu secūdo q̄ hic ponit medicinas, quæ cōpetunt in herisipila ulcerata, quæ sunt nimis fortis exiccationis. Nos uero ex hac ipsa responsione illud confessum habemus, qd̄ contra Auicēnam probare nitebamur eas. s. quæ hic ponuntur ab ipso medicinas non herisipilæ, de qua agit in hoc capite sed alteri potius, de quo tractat in sequenti formicæ. s. uel miliarī, uel corrosiua conuenire, nā herisipila ulcerata nihil aliud est, nisi herpes exedens apud Galenum ut idem Galenus libro xiiii, artis curatiua testatur, herpes autē comedēs ē formica corrosiua siue ulcerata apud Auicēnā. Quod uero nō differat herpes comedēs, de quo agit Galenus a formica corrosiua de q̄ scribit Auicēna uidere licet ex his, quæ Auicēna quidē de formicæ corrosiua, Galēus uero de herpetis comedētis curatiōe eadē ābo præcipiunt, hęc, n. sūt Auicēnā uerba. Via aut secūdū quā curatur formica ē ut aqua ex ipsa ē, corrosiua alienetur ab humectatiōe, quā

Gentilis

Herisipila ulcerata & herpes exedens idem

Galenus

iam administraſti in heriſpila. humectatio. n. non eſt cōueniēs
in ulceribus. Galenus quoq; a quo ſumpſit Auicēna i eandē fe
rē ſuam ſcribit libro. ii. artis curatiuæ ad Glauconē i hāc ſuam
Herperes qdē quātū ad totius corpis curatōem ſimili mō, quo
heriſpelata curare oportet, quātū uero ad locū ipſum affectū
nō ē ſimiliter oēs, qui. n. exeli ſunt refrigerari quidē deſiderāt,
ſicuti & alii, atq; heriſpelata nō tamē ea medicamēta, quæ præ
ter id, qd refrigerāt, ē humectāt. patiūtur, ſed ea ſola ex refrigerā
tibus, quæ ſimul exiccare poſſūt, admittūt. Hic Galenus ſicuti
auicenna i cura formicæ cortoſiuæ, ita i curatōe herpetis come
dentis prohibet humectatōem, quā tamen i heriſpelatis pro
bat, atq; iō idē galēus ſubiū git. Nō igitur neq; lactucā, neq; po
lygoniū, neq; ex ſtagnis léticulā, uel paluſtre lotū, uel anthyliū,
uel pilyiū, uel portulacā, uel itybū, uel ſempuiuā, uel tale aliqd.

Magnus

ſcrupulus a
pud auicen
nam
auicēnā ui
deri ſibiipſi
repugnare.

qd poſſit humectare, qd heriſpelatis erit opportūa, oportet ad
libere. Sed hic nō paruus remanet ſcrupulus, qd has ipſas her
bas, uel magnā earū partē i principio formicæ cortoſiuæ probat
Auicēna ita ſcribēs. Et administra in principio eius. ſ. formicæ
cortoſiuæ (de ea. n. ſtatū ſupra locutus erat) ſicuti lactucā, & ne
nuſarē, & ſempuiuā, & uolubilē, & portulacā, ut uideatur Auicē
na ſibiipſi manifeſte repugnare, ſi. n. ut ipſe paululū ſupradixe
rat ea, quæ debetur heriſpilæ humectatio fugiēda ē in curanda
formica cortoſiuā, cur poſtmodū lactucā ſempuiuā, & portula
cā, quas Galenus libro. xiiii. artis curatiuæ ad heriſpilæ qdē lau
dat curatōem. libro uero ſecūdo ad Glauconē pp eaꝝ humi
ditatē i herpete exēdēte cēſet euitādas ſtatim Auicēna i formi
cæ cortoſiuā principio cōmēdat, uel iubet admīſtrari. Nō ſo
las igit gētilis, qd hāc i uerbis Auicēnæ repugnātiā uiſus ē aia duc
tere, ſed cū aliis exiccātibus mixtas, utpota léticulā, quæ ē frigida
& humida, cū ſempuiuā, quæ ē frigida, & ſicca, qd idē Gētilis nō
de formica cortoſiuā, ſed ambulatiuā, in qd ſicuti i qlibet alia for
micæ ſpecie ſecūdū ipſū aliqua ē ulceratio, atq; ideo humidi
tas, quæ debet exiccare moueat dubitatōem. Sed cur obſecro

Gentilis

ad fornicā, siue corrosiua, siue ulceratā talis mixtio sit necessa-
 ria q̄si nō inuentātur herbae simplices, quae simul habeat cū exi-
 cādi tū ēt refrigerādi p̄tātē, aut q̄si ea sola, q̄ humectāt possint re-
 frigerare. Ipse quoq; Auicēna postmodū, sicuti ēt Galenus eas
 q̄ utrūq; praestāt effectū, q̄. s. aequae exiccāt, atq; refrigerāt, memo-
 rat, si curi arnoglōssā, rubū, & lētē, q̄bus mille alia possint similes
 repiri. Quod si ēt eadē formicā corrosiua, siue ulceratā cōpe-
 tūt medicinae, quae ēt herisipilā, frigidā. s. mō nō possint hume-
 ctare sicuti neq; calefacere, cur Auicēna uolubilē herbā ad ca-
 liditatē declinatē, ut ipse scribit secūdo sui opis libro aliis refrige-
 rantibus adiunxit, ut tamē hāc cōpetat, quoniā a q̄busdā cē-
 setur frigida, nō uideo si (ut inq̄t Gēt. lis) ha, q̄s scribit Auicēna
 medicina nō p̄ se solā, sed mistā cū aliis recipiatur, quō ex mi-
 xtura humectatiū, ac refrigeratiū, fiat medicina, q̄ tātū frigefaciat
 & exiccet, q̄lē exigit formica corrosiua, uel ulcerata, q̄ ut morbo
 calidus frigida solū sine calidis q̄rit, ut uero ulceratus solū sicca
 sine humidis, i quo q̄dē morbo Galēus ēt strychnū. i. solanū re-
 spuit q̄a nō habeat sufficiētē siccitatē. Auicēna uero eadē herbā
 nō probat nisi sicca q̄si uiri dis possit humectare. Si ergo humi-
 da cauebat, cur lactucā, & nenufar, & lētīculā aquae, similesq; her-
 bas humidās ēt aliis siccis admistas approbavit. Neq; tamē pu-
 to q̄ Gēt. lis credidit eū fuisse Auicēnae intellectū, ut sempuiuā
 pro herba sicca, q̄ aliis humectatiūbus debeat adiūgi hoc i loco
 noiauerit, quoniā eadē herbā Galenus libro secūdo artis curati-
 uae ad Glauconē aliis adiunxit, q̄ herperē comedētē nō solū
 possunt refrigerare, sed ēt humectare, q̄uis, n. i dē Galenus sexto
 dē simplici medicina libri uolumie sempuiuā frigidā, ac sicca statue-
 rit, plurimū tamē illi tribuit frigiditatis, minimū uero siccitatis, i
 mō i ea uigere aquosa substantiā plane asseuerat, cuius rōe, ut ar-
 bittori secūdo libro, quē dixit artis curatiuae ad Glauconē q̄n
 do herpes fuerit ulceratus sempuiuā unā cū aliis humectatiūbo ipro-
 bat, sicuti ipsa herisipelatis cōuenire fatetur, nā licet scā ad cor-
 pustēpatū, sicuti fiti ceteris medicinis collatōe libro, quē dixi-
 mus de simplici medicina sexto sempuiuā frigida, & sicca her-

Herba uo-
lubilis.

Gentilis ex
positionem
iprobati.

ba dicatur eadē tamē ad herisipelas morbū calidū, ac siccū cō-
parata scdo libro ad Glauconē frigida, atq; hūida reputatur, sic-
cuti oleū rosaceū, & refrigeratos calefacere, & calefactos refrige-
rare ab eodem Galeno scribitur libro tertio de simplici medi-
cina, quæ quidem effectuum diuersitas, ut etiam inibi scribitur
his præcipue datur medicinis quæ parum à temperamento re-
cesserunt, qualem esse diximus semper uiuam herbā in sicci-
tate auctore Galeno sexto libri de simplici medicina, uolu-
mine. Hanc uero ad diuersa corpora comparisonem non
animaduertens rabi Moyses ausus est notare Galenum quasi li-
bro secundo artis curatiuæ ad Glauconem contraria de sem-
per uiua scribentem, quæ libro (quem diximus) sexto de simpli-
ci medicina super eadem herba asseruerat. Nos uero de hac re-
pugnantiā sinuæ falso obiecta. Galeno plenius alibi diximus, ubi
eū dē Galenū defendimus cōtra rabi Moysen præcipi medicorū
ēti plerisq; aliis i festū. Aliud uero Gētilis suffugiū dicētis, qđ i præ-
cipio præcipiāte formicæ frigida & humida cōpetūt, qđ licet ibi
sit aliqua ulceratio, nō tamē corrosio adest eisdē, qđ supra posui-
mus rōnibus improbat, atq; eo magis, quoniā a Galeno i secun-
do artis curatiuæ libro ad Glauconē, qualibet ulcera ēti i sūma
cute existētia egere exiccātibz Hippocratis auctoritate mōstra-
tur. Sed ut ēti antea inuimus, cū Auicēna his uerbis utatur, & ad-
mīstra i præcipiis eius, hoc uerbū eius nihil aliud pōt referre nisi
formicā corrosiuā, de qua statū supra fit sermo. Neq; uero illa ra-
tio cōuicit, quā qđā adduxerūt probare uolētes Auicēnā intelli-
gere de præcipiis formicæ ambulatiuæ, nō āt corrosiuæ, quoniā
postea lubiūgit, & cū timetur sup eā corrosio, cū in formica cor-
rosiuā ut ingūt nō timeatur corrosio, quæ iā ad sit, sed potius in
ābulatiuā, quasi nō potuerit Auicēna prius scribere curatiōem
formicæ corrosiuæ, de i de docere anteq̄ formicæ corrosio sup-
ueniat qbus remediis sit occurrēdū. Mihi uero maiore faciunt
dubitatiōem remedia quædā, qbus utitur Auicēna ad prohibē-
dā corrosionē sicuti aqua, quæ currit ex ligno uitis humido cū
aduritur, & steruus quiū cū aceto, & steruus uaccinū cū aceto,

Galenus li-
bro. iiii. d. sim-
plici medi-
cina.

Rabi Moy-
ses ex igno-
rantia com-
paratiōis me-
dicinarū ad
diuersa cor-
pora, male
Galenū tā-
q̄ sibi ipsi
cōtradicen-
tem notare.

quæ diuisiſe extranea eſt cõfiteſtur, neq; miſtũ ad prohibẽdã
 corroſionem proficere. Ego uero multo magis extranea exiſti-
 mo, q̃ ſtati poſt ab Auicẽna ſup corroſionẽ iã appetẽ ipõnũtur,
 ſicuti ſuccum cucũeris aſinini, & ſal, & fel hirci, & rutã cũ nitro
 & pipe, & nitx cũ uria pueri, q̃ oia tã priora, q̃ et ſequẽria nõ for-
 mica uel abulatiua, uel iã corroſiua, ſed rollẽdis potius uerucif
 cõueniũt, ut patet ex Paulo eiſdẽ utẽte ad rollẽda qdã genera
 uerucax, q̃ graeci *μυρμυκία*, & *ἀνδροχρῶδιναι*, appellãt, ut et
 ex Auicenna cõſtat, q̃ de nõnullis eoz̃ i curatõe uerucax me-
 nũt, & uariis i locis, ubi de earũ dẽ mediciax proprietatibz agit
 ualere eas ad uerucas, nõ at formicã ibulatiuã, uel corroſiuã iſi-
 nauat, Sed hoc qdẽ capitulũ de uerucis i capitulo de formica.
 male fuiſſe ab Auicẽna poſitũ, & cãm et huius erroris i ſequẽri-
 bus plẽius apiemus. Illd nũc probaſſe ſufficiat auicẽnã heriſipi-
lã pro formica, & formica pro heriſipila nõ ſine magna cõfuſi-
õne accepiffe qdõ qdẽ, q̃ etat heriſipila remedia refrigeratia, i.
atq; humectatia, eadẽ formicã corroſiue accõmodauit, q̃ uero
formicã cõp̃erebãt uel corroſiue, uel militari multã, ſ. exiccãtia
hãc rettulit ad heriſipilã, Sed quoniã ſupra mõſtrauius medica
mẽta fortiter exiccãtia ſcripta ab Auicẽna ad heriſipilã ſupra cu-
tẽ exiſtẽtẽ a Paulo fuiſſe trãſũpta, an et fideliter trãſſata fuerit ui-
deamus, ſic. n. nõ ſimplex, ſed multiplex potius error idicabi-
tur. Vnum ex his remediis fortiter exiccãtibz, de q̃buſ ſupra fa-
cta e mẽtio ita hẽtur apud Paulũ. Lanã ariq̃ue illotã circa tẽdã
cõbuſta dragm. xii. cera dragm. xxv. ſcoria plumbi acetabulũ
mediũ, ſepi caprini purgati, & loti i aqua dragm. xxv. olei myr-
tini unci. v. altera huic correſpõdẽs apud Auicẽnã ſcribitur in
hũc modũ, Lanã ueteris aduſta nõ lotã pondus dragm. xii. s.
carbõis de cortice arboris pini tantũ dẽ cera dragm. xx. ſcoria
plumbi dragm. v. ſepi caprini ueteris abluri cũ aqua dragm. xv.
olei mirthyni unci. v. ſi põdera qdẽ mediciax notata in Au-
cẽnã cõpoſitõibus nõ oĩno quadrãt cũ alteris, quã i ſimilibz
apud Paulũ cõpoſitõibz iueniũtur nõ e, ur arbitror, magnipẽ-

Extranea re-
 media qui-
 bus utitur
 Auicenna i
 formicã cu-
 ratione.

dēdū. Illud multo magis ē cōsiderandū ab his præserti, q̄ quā-
dam ueluti diuinitatē tribuūt Auicēna, in cuius libris de medi-
cina præserti nullū posse inueniri errorē arbitrantur, quo pacto
Auicēna in nuper dicta cōpositione misceat carbonē de cor-
tice pini, quē tamen Paulus in sua cōpari oīno prætermisit. Est
in q̄ ut existimo diligentius examinandū, an Auicēna, uel alius
deliquerit, noua atq; inaudita medicamēta, uetere cōpositioni-
bus adiungēdo, ueluti carbonē de cortice pini, de quo quidē
carbonē nūq̄ scriptū inuenitur, q̄ ullā habeat in medicinis ad
herisipilā, uel fornicam efficaciam. Nūc autē non esse nostræ
translationis errorē testem facio miro ingenio, ac singulari do-
ctrina præditū iuuenem Paridē cesareū mātuānum, qui ut sem-
per fuit omnium bonarū artium studiosissimus, ita nūc medi-
cinæ totus insistit, ad quā fideliter p̄cipiendam nō mō latinos,
& græcos, sed etiam hebræos, atq; arabes adhibet præceptores
qui à me eodem paride præserte sepius requisiti in his locis præ-
serti, in quibus Auicēna à Galeno, ac paulo nō parē dissētere ui-
debat, ut uerba Auicēna sicuti in eorū iacent lingua mihi in-
terpretarētur eū dēserē sensu rettulerūt, quē et nos in nostro ha-
bemus Auicēna, unde in eā ueni sententiā, ut multos, qui non
solū in nostris, sed etiam hebræorū, atque arabum libris inueni-
untur errores Auicēna ex prima græcorū auctorū, quorū sentē-
tias idē Auicenna undequaq; collegit facta in arabicā linguam
conuersione sumpsisse occasionē. nam & hūc ipsū, de quo
paulo ante loquebamur errorē nō aliū de q̄ ex uerbis Pauli ma-
le intellectis traxisse originē facile pōt unusquisq; p̄pendere. Cū
enī Paulus ita scribat. Lana ueteris circa tædā cōbusta dracmē
xii. credit Auicēna uel potius ille, qui male Paulū in arabicū
sermonē transferēdo dedit Auicēna errandi occasionē, tædā
quog; siue carbōes ex tæda exusta derelictos in eandē uenire
cōpositionē, atq; ideo ita notauit. Sumātur lanæ ueteris adusta
nō lota pōdus dracmarum xii. & sennis carbonis d cortice pini
tātū dē errore sanē satis ridiculo, atq; aliq̄do futuro piculoso, si
medicina ēt quæ deuorantur, uel bibūtur postq̄ fuerit sup ignē

Arabem in
terpretē ma-
le paulum i-
terpretādo
dedisse Aui-
cēna curan-
di occasio-
nem,

no in

quodque pama, carbones, q ex eodē igne remāserit in suā quoque
 societatem receperint, tale enī quodā fiet in cōpositione rela-
 ta ab Auicēna, si ut ipse docet ad lanā exusta aqua portio car-
 bonū exteda, circa quā fuerit exusta adiciatur. Nemo autē ad-
 miretur eā precipue lanam quæ circa tedā fuerit exusta a Pau-
 lo in ea, quā diximus cōpositione probari, fuit enī quoddam
 apud ueteres incōburenda lana, quæ uō nisi cōbusta ad usum
 medicina ueniebat artificiū, cuius etiā Galenus, sed multo ple-
 nius Dioscorides meminuit, qui inter ceteros lanam cōburen-
 di modos hūc quoque tradit. Alii disponētes obeliscos sup uas
 fictile latū os habēs inuicē distantes, & sup et impouentes scan-
 dulas, & lanas alternatim leuiter ex tædis paruis succēdunt, ubi
 uero lanæ fuerint cōbustæ tollunt, & si quid pingue, uel pix ex
 tædis paruis defluerit, simul tollunt, atq; reponunt, & hoc est
 quod Paulus uult lanam, si ita ut docet Dioscorides uctam, uō
 autem carbones de cortice pini in ea, quā scribit ad herpetē ue-
 sicofum cōpositione cōmisceri. Nūc ad reliqua explananda
 transeamus, in quibus uidetur Auicēna aliquanto maiore, uel
 etiam periculiosiore fecisse cōfusionē, mox ad ignē persicū,
 de quo precipue disputabamus, in quo morbo plusq; in cete-
 ris fuit Auicēna perplexus reuertemur. Scio tamē me nō cre-
 denda scripturū his præsertim, qui post habitis rationibus sola
 nomina, ac scribētū auctoritatē sequuntur qui se alicui ita addu-
 cunt auctori, ut proprios sensus destruētes malint alteri q̄ suis
 oculis credere. Nos supra cū ex sensu ipso, tum etiā Dioscori-
 dis auctoritate cui etiā ex parte cōsentit Auicēna probauimus
 eupatoriū hēre folia canabis, uel pētaphyllo similia, fructū puū
 q̄ exiccatus uesibo adherescit eē deniq; eupatoriū herbā illam,
 quā nos uulgo agrimoniā uoiamus. Auicēna uero idē eupatori-
 um aliud q̄ agrimoniā eē significat, cū ait eupatoriū eē herbam
 aromaticā habētē folia canabis, & florē sicuti nenufat. Cōstat. n.
 herbā uulgo agrimoniā nūcupatā neq; eē odoratā, neq; hēre flo-
 rem sicuti nenufat, imo ita exiguū, ut uel nenufari, uel eius flori
 collatus nullam ipsius habeat similitudinem, Cui igitur plus
 iq̄s, hac ip̄te credemus Dioscoridine, an Auicēna? Auicēna

Modus cō-
 burēdi lanā
 secū dū Dio-
 scoridem.

iges cui nostra aetas dedit medicinae principatū. At q Galenus unaq; ipse Auicēna i hac parte medicinae, q de medicamentis simplicibus agit, primū locū Dioscoridi tribuūt. Sed fac auctoritate esse parē, Vbi tu mihi Auicēnae patrone herbā inuenies aromaticā foliis canabis, flore nenuparis, quae sit uex eupatorii, sicuti ego tibi alterā assignaui, ita Dioscoridis, Plinij, Serapionis sup herba eupatorio descriptionibus cōgruētē, ut nisi malis uideri cactus, q̄ fateri Auicēna in ueris eupatorii notis designandis aberrasse nullo mō negare possis herbā, quā nos uulgato nomine Agrimoniā uocamus esse ueteribus eupatoriū. Quod si forte mihi cōcesseris id, qd̄ multi ēt ex medicis iunioribus non diffretur Auicēna nō multā habuisse simplicium medicamentorum noticiā nō aduertes fortassis te eadē cōcessione dimidiā scientiae

Totam medicinam cōstate ex duabus noticiis altera subiecti, altera medicamentorum.

medicinae partē Auicēnae detrahere, quae tota utingit Galenus libro secūdo de Crisi ex duabus cōstat noticiis altera subiecti, circa qd̄ medicus opatur, altera illorū, qbus ueluti instrumētis i suo ope utitur. Cur uero si in his, in qbus ueritas ipsa seipsam cōtēptantibus offert, ubi uigēt sensuum iudicia Auicēna errasse cōcedis, nō a que i rebus magis abstrahis, atq; recōditis labi illū potuisse fatearis. Tu tamē crede quod libet, nos paucis ista scribimus, & solis amatoribus ueritatis. Si nō apud malignos, atq; imperitos, saltē apud probos, ac doctos gratiā ut speramus cōsecuturi, forte ēt apud agrotos, quos fortuitē medicinae piculo liberamus. cū herbam i fossatis uascentē, quae quid sit a medicis ignoratur haecenus tamē credita est a pluribus eē eupatoriū, ne syrupo ex eupatorio, atq; aliis cōpositionibus adiungatur, modo sint, q nobis fidē uelint praestare, prohibemus. Sed & alio multo sane maiore piculo uel ēt tormēto miseros uortales liberemus, qd̄ au dio malo suo fato sensisse nō nullos, q hac tēpēsta te morbo gallico laborarūt, neq; n. defuere medici, q pustulas illas, quae i eodem morbo totū aliquādo occupant corpus qui busdā ferreis instrumentis extirpare tentarint nixi (ut arbitror) Auicēnae auctoritate fornicā ambulatiua, et corrosiua pustulas embula & pennae extremitate, ut supra quoque notauit

mus euellentis quod et magisterium, si diis placet, neq; Diuus in tali curatoe improbavit, & Franciscus de Pedemonium, pluresq; alii Auicenam sequentes suis scriptis inseruere, aiuntq; ipsi una cu Auicena id ee conuenies scdm Galeni opinionem. Sed ubi obsecro unq Galenus pustulas ex humore acuto cholericofactas talibus instrumentis iussit extirpati Galenus inq q ubiq; medicos crudeliter, atq; ipse medicates, uocat huanæ naturæ pncipiè. Quid uero scilicet, aut tu dius mededi geus possit excogitari, q morbu no alio magis noie, q qa exulcerat ifestite et uehementius exulcerare Falso igitur iget aliqs Auicena Galenu allegauit, neq; uere, neq; falso, si tamelo cu consideremus, ubi allegauit dicere a uim falso allegasse. Galenus, n. idartificiu ait ee conuenies no ad tollenda fornicia, uel miliaria, uel cotto sua, sed qdã potius genus uerrucatum, qd graeci *μυρμηκία* s. i. formicas appellat. Natus e ergo error Auicena ex nois abiguitate, qa. n. graeci pustulas qdã ex humore cholericofactas sola cute occupates, atq; et serpentes ab hac serpedi natura *έρπιντα* uocat, at abes quoq; a simili proprietate eadẽ pustulas fornicia noiarut. Sũt uero et qdã genera uetucarũ, qd graeci *μυρμηκία* noie sup to a formicis appellat, qa sũt qsi sint morsus formicarũ patietibus ifertũt, has quoq; uerucas arabes ad graecorũ imitationem formicas nucuparunt, quo fit, ut uerbu formica apd arabes duorũ morborũ generibus, quis natura differtibus accomodetur. Auicena ergo utraq; formica ta pro pustulis cholericis, q et pro uerucis accepta, atq; utriusq; morbi curatioem i uno capite copulauit, licet alter ex humore tenui, ac cholericofiat, alter ex crasso, ac melacholico, atq; io ut genere distinguunt, ita diuersũ genus curatois exposcat. Pustula siqde cholericæ uel sola totius corporis purgatoe, uel et emplastris sup locũ affectũ ipostis, nuq at manu curatur, uerucæ uero, ut docet Galenus libro quarto decimo artis curatiuæ, cu aliis instrumentis, tunc et pena ita adaptata, ut tota ueruca sua cauitate coprehedat, atq; a deo firmiter hæreat q ea de subter acta ueruca radicitus euellatur, que et modũ docet Auicena libro. iiii. capite de uerucis, que paniter modũ uere loco illo potuit ad Galenu auctore referre, sed ubi oportuit Galenu citare testẽ, ibi eius testimonium

Dinus & Franciscus de Pedemonium una cu Auicena de ceptos

Auicenam male Galenu allegate.

pratermisit, ubi uero reticere, quonia non de uerucis, sed formica potius corrosua curada agebatur pperā allegauit. Huc uero tā multa, q̄ dixius de Auicēna multos in unū morbos cōfūdēte oīa tēdebāt, ut ostēderemus ipsū simili, atq; aliquāto maiore i pruna, atq; igne p̄fico usū fuisse cōfusione, neq; forte suspicetur nosi tālogis digressionibus ea, quā nihil ad propōsitū nostrum p̄tinetēt cōq̄suisse, cū. n. probare itēderemus morbū gallicū nō eē ignē p̄ficū, ois uero de q̄cūq; resumitur disputatio d̄beata definitōe, ut ait, C. proficisci, necessariū hūimus ātea ostēdere, q̄ nō cōstaret apud Auicēnā qd eēt ignis p̄ficus, aliquādo. n. ipsū ex sāguie crasso, & melancholico igt generari, ut ēt antea adinonimus, aliquādo uero ex cholera p̄mixta melācholia, & nūc ignē p̄ficū idē gēus facit cū pruna, ut cū igt, hęc duo noīa fortasse absoluta sūt sup oēm pustulā corrosuā ne sic cātē, adurētē, faciētē accide te escarā, qualē facit accide te cōbustio, & cauteriū, nūc uero diuertificat, ut cū igt prunā eē magis melācholicā, ignē uero p̄ficū magis cholericū, quādoq; trahit ipsū ad formicā comestiuā ut eū ita scribit, & quādoq; absoluitur nomē ignis p̄fici de illis, sup quo ē illic pustula de genere formicæ comestiuæ adurēs uesciās. quādoq; ad formicā trāstert miliarē, ut cū scribit i hūc modū. Et quādoq; sūt cum formicæ spēbus & miliaris malā febres uehementis caliditatis p̄niciosā. Quasi apud ipsum Auicēnā ignis p̄ficus, & formica miliaris nō differāt, neq; multū referat utz ignis p̄fici uel formicæ miliaris, signa manifestet & si ne diligentius intrenti formica miliaris & ignis p̄ficus nihil, aut parē admodū differūt apud Auicēnā, sūt. n. i utroq; uesciæ milio similes, ueluti Rasis. P̄aulus. atq; Galenus libro. xiiii. artis curatiuæ cōstētūt. Quod si Auicēnā sequimur nō inō forma, sed ēt materia eadē i ambo morbis reperitur, quonia tā ignis p̄ficus q̄ etiā formica miliaris secū dū Auicēnā fiūt ex cholera p̄mixta melācholia, nisi forte q̄s dixerit ad faciē dā formicā miliarē nō solā sufficere melācholiā colerā adiuētā, sed isup ēt phlegma req̄ri. hoc. n. uidetur inuere Auicēna capite de formica miliari ex uerbis illis, Necessē est illic esse ex melancholia, & phlegmate, quā

Auicēnam
de igne p̄
fico modo
unum mo
do aliud sē
tire.

admiscentur cholera. Sed cum idem Auicēna sicuti Galenus ex solo phlegmate misto cū cholera eandem formicā miliarē generari aliquādo fateatur. cur nō itidē melācholiā absq; phlegmatis societate iūctā cū cholera posse eū dē facere morbū concesserit? Multi quoq; medici iuniores opinātur æque ex una, si cuti ex altera mixtione formicam miliarē pro creati. Quate & ignis persicus, & formica miliaris eadem noui mō forma, sed et materia secū dū Auicēnæ sniam cōueniēt. Quāq; sorte quispiā illam assignabit diuersitatem, q̄ in igne psico materia cholericā sit magis adusta, q̄ formica miliaris. Cur uero hoc cū ipsa ēt sua caliditate uesticas excitet, & ut inquit Auicēna febres faciat uehementis caliditatis atq; iō pnciosas, febris at & alia accidētia, quæ in formicā miliaris Auicēna nominat sunt ignis sacri, seu persici propria, quem etiam prunam appellat Auicenna ad imitationē Galeni q̄ eū dē morbū & quarto decio artis curatiuæ uolumine, & multis aliis in locis anthracem uocat, quo in loco idem Galenus omnia hæc de anthrace refert. quæ etiam hic scribit Auicenna de formica miliaris, quod uidelicet febres habet uehementis caliditatis, & q̄ fit aliquid quando ex eisdem causis ex quibus fit pestilentia, & quod assimilatur in colore phlegmoni, magis tamen ad atræ declinat. Quare uon temere hoc in loco Dinus dubitauit cur cum Auicenna in hoc capite intenderet de pruna, & igne persico agere, signa tamen formicæ miliaris, & nō ignis persici, ut cuiquam nō absq; ratione uideretur expresserit. Soluit autem uerba Auicennæ in hunc modū exponēdo. Et quandoq; sunt cū speciebus formicæ miliaris, i. cum pruna, & igne persico, quæ possunt absolui super species formicæ miliaris mala. Hæc uero solutio mihi non placet, neq; uidentur ipsi Dini esse cōsentiēs, nā cū quatuor ponat Auicēna modos sup quos absoluitur nomē prunæ, & ignis psici, ex quibus quartus est magis proprius secū dū Dini expōsitōem, cur hūc tacuit Auicēna, & aliū minus propriū in memorauit uolēs, tamen ea quæ tā igne psici propriæ sumptū q̄ etiā prunam comitatur ostēdere. Quare cū Auicēna sub nomine formicæ miliaris scri

Solutionē
Dini non
placere.

bat propria accidentia ignis p[er]fici, & prunæ uel nõ differre, prunam, & igne p[er]fici a formica existimauit, uel magis cum hoc q[ua]m c[um] alio aliquo morbo cõuenire. I d[icit] tam[en] Auicenna superius capite de apostematibus, & pustulis igne p[er]fici non formicæ miliari, sed potius herispila in natura uicinitate consociat, ubi ita scribit. At uero ex sanguine grosso malo fiunt species exitu rariu[m] malaru[m], nam si eius malicia uehemens fiat, & ipsius adustio proueniet herispila, & eueniet combustio & crusta, & deterior ea est ignis p[er]ficius. Hic Auicenna facit ignem p[er]fici non modo in materia, sed etiam in forma cum herispila communicare, licet ignem p[er]ficum dicat e[ss]e deteriorem. Torquet autem hæc uerba Dinum, atq[ue] Gentilem expositores Auicennæ, coguntq[ue] ipsos multa imaginari, forte a ueritate aliena. Dinus siquidem tale apostema factum ex sanguine grosso nõ ueritatem esse herispilam arbitratur, sed potius phlegmonem, qui asimilatur herispilæ in accidentibus, quod etiam uidetur sentire Gentilis, qui nomen herispilæ hic sumi improprie saterat. Sed cur tale apostema factum ex sanguine grosso malo adusto (ut inquit Auicenna) herispilæ, quæ fit ex cholera pura secundum eundem Auicennam simile iudicatur, & non magis anthraci, qui (ut inquit Galenus primo de differentiis febrium & pluribus aliis in locis) sit e sanguine melancholico super afflato

Dinus &
Gentilis expo
sitores Auicennæ.

Opinionem
Dini & Gentilis nõ placere.

Idcirco neq[ue] cum Dinio, neq[ue] cum Gentile consentio, quoque alter uult herispilam, & ignem p[er]ficum esse apostemata cholericæ, alter sanguinea quidem, sed ad naturam cholerae declinans, cui enim non magis ad melancholiam cum sanguine, ex quo generantur, sit melancholicus, qui tadem procedente adustione conuertitur in melancholiam. Mihi quidem herispila atq[ue] ignis p[er]ficius hoc in loco ab Auicenna nominati non aliter differentes, nisi quia alter est altero deterior, nihil aliud esse uidentur q[ua]m anthrax, de quo Galenus multis, ut dixi locis facit mentionem, atq[ue] ideo non herispilæ, uel igni p[er]fico similes dispositiones, sed uera pruna, uel ignis p[er]ficius potius, quæ enim hic Auicenna in herispila, & igne p[er]fico scribit, combustio

nem scilicet & crustam eadem tribuit Galenus anthraci, uultq;
 ipsū e sanguie grosso adusto, sicut et Auicenna hoc in loco he
 risipilam & ignem persicum procreari. Sed & herisipilam eun
 dem esse morbū aliquādo apud Arabes, q̄ sit apud Galenū an
 thrax euidētis ostēdamus. libro. xiiii. cōtinētis ap̄ rasiū ista uer
 ba legūtur. Dixit. s. Galenus secūdo libro artis curatiuæ ad glau
 conem, quē etiā rasis paulo ante citauerat. Quotiēs sanguis sup
 ueniens ad mēbrum fuerit superabūdans grossus & calidus ge
 nerabit cicatricē ad modū cōcturæ ignis et secus ulcus erit apo
 stema calidū bulliēs & uehementis doloris & morbo ille appella
 tur herisipila. Quod si ipse sanguis fuerit ī dispōne sui ī supabū
 data grossi bulliēte, & caliditate, & tamē ī se hūerit eruginē subti
 lē īfert ampullas ad modū illarū, quæ accidunt ad cōbustiōem
 ignis & emanatibō ip̄sis ampullis sub eis appebit illud ulcus ha
 bēs cicatricē & appellatur herisipila similiter. Hæc qdē oīa d̄ he
 risipila uerba scripta sūt e secūdo libro artis curatiuæ ad glauco
 nē, ubi Galenus duplicē modū, quo anthrax generatur expōit.
 Sed & idē rasis libro diuisionū herisipilā & ignē persicū q̄si pro
 eodē morbo nideret accipe, ita igēs, quādoq; ī corpe egrediun
 tur bothor, & incipiūt uelociter puenire ad hoc, ut fiat crusta ni
 gra, aut uirides, & fiat illud quod ē ī circuitu earū rubrū, & colo
 ris panonis tūc illud noīatur herisipila, & ignis persicus. Pluribus
 tamē ī locis rasis libro tertiodecio cōtinētis facit ignē sacæ nel
 persicū nō solū eētia, sed et accidētibus ab herisipila differre. nā
 libro. xiiii. continētis scribit in hunc modum, de igne facto. Hic
 morbus accidit e sanguine grosso ebulliēte, sed in maiore par
 te incipit cum pustulis præcedentibō eum, & quādoq; accidit
 sine pustulis, uerūtāme oīo erit cū eo aliq̄ excitatio ī loco, ī quo
 fieri incēpit, & exprimitū egrediētur pustula, & post emanatio
 nē ipsarū efficiūt ulcus cū cicatrice īminēti ad similitudinē cōbu
 stiōis ignis, & quādoq; accidit una pustula, quādoq; plures puu
 læ ad modum pānici, & cū eis accidit febris uehementior febre
 p̄nlegmōis et herisipilæ, alio at̄ eiufdē libris loco scribit ignē sacæ
 non solū febre acutiore, sed etiam colore ab herisipila differre

Herisipila
 apud Ara
 bes esse eū
 dē morbum
 aliquādo q̄
 apud Gale
 nū anthrax.

fontes q̄ in 20 d̄s cap. 20 in a d̄ere possunt
 anthrax. herisipila. ignis, sacæ. ignis persicus

Hæc uero oia ferè et scribuntur a Galeno & libro quattodecimo
 artis curatiuæ, & pluribus aliis in locis de anthrace, sa pissime eni
 ubi Galenus scribit anthracè rasis ignè factū, uel p̄sicū interpretatur,
 q̄q̄ ut etiā antea adimonimus, atabes & passim medici iu
 uiores, qui arabū doctrinā sequuntur, aliud p̄ anthracè, aliud p̄
 ignem factū uel p̄sicum intelligunt, atq; ideo et prunā ab anthra
 ce distinguunt, cū tamē anthrax uerbū græcum significet latinæ
 carbonē, uel prunā, ut Auicennæ interpretes dicere maluit. Cur ue
 ro Auicenna, atq; rasis anthracè, de quo Galenus loquitur nō mō
 prunā, uel ignem p̄sicū, sed et herispilā aliquando noiatint,
 nescire in aliā reddere rationē, nisi quā et superius multos, qui in
 Auicennæ libris inueniuntur errorē assignauit, malas, s. græcorū au
 ctorū in linguā arabicā translationes, in quibus non mō herbae, sed
 etiā morborū nomina plarunq; diuersa notantur, unde sicuti eadē
 herba sepius apud Auicennā sub uariis nomibus scripta, ita idem
 morbus diuersi modo nūcupatus reperitur. Possem multarū her
 barū, in quibus hic error accidit apud Auicennā exempla pro
 ferre, sed nū tantū nitāda prolixitatis gratia hoc loco cōme
 morasse sufficiet. In uolubili herba, de qua et facta in etiō super
 us iter medicamēta, quæ in curatiōe formicæ scribit Auicenna.
 Hæc siquidē herba aliquando in littera, C. cussos pro cissos, i. he
 dera nominatur, aliquando in littera, u. uolubilis maior, & tunc
 quoq; pro hadera sumitur, oēs, n. quæ uolubili magnæ ab Aui
 cenna tribuuntur proprietates, ut q̄ lac eius abradit pilos, & in
 terficet pediculos, & q̄ solia eius recentia cōueniētia sunt ulce
 ribus magnis, & q̄ cōsolidat decocta in uino: & ex eis empla
 strū factū suppositū adustioni ignis & proprie cū ceroto, & q̄
 distillatur succus eius in aurem dolorosam, & confert ulceri
 bus antiquis in ea & quod diuinet splēneticos cum aceto, hæc
 quam omnia hederæ a Galeno assignantur. Quod si quis mihi
 hoc in loco obiiciat nullo mō posse uolubilē pro hadera apud
 Auicennā intelligi, quoniā idē Auicenna inquit uolubilē magnā
 suo lacte abradere pilos, & pediculos interficere: & aquā eius
 esse solutiuiam cū tamē hederæ nō habeat lac, neq; soluēdi, sed
 adstringendi potius ut de ea scribit Galenus potestati, facilis ē

Auicennā at
 q; rasis an
 thracē apud
 Galenū ali
 quādo noia
 re ignem p̄si
 cū aliquādo
 herispilam.

Volubilis
 herba.

ad ista respōsio. Nam sicuti Auicēna in capite de cussos hede-
 ræ uires cū alterius herbæ quæ ladanū fert miribus miscuit, ut ali-
 bi ostendimus. ita etiā hic hederæ proprietates cū alterius her-
 bæ proprietatibus, quæ uolubilis maior à Mesue, & pluribus
 aliis nominatur manifeste cōfudit; quæ quidē uolubilis maior
 a græcis *κνυσα μπελος*; .i. hederæ uitalis à Plinio cōuoluolum
 uulgo cāpælla. quod etiam alias manifestauimus nuncupatur.
 Hæc autem hederæ uitalis, siue uolubilis maior, siue cōuoluo-
 lum, uel quocunq; alio nomine libeat appellare late plurimio
 manat, & aluū ciet. Idcirco Auicēna, qui uisus est nescisse uerā
 hederam ab hederæ uitali distinguere sicuti pro hederæ uolu-
 bilem, ita lac pro lachryma posuit, est. n. uere hederæ lachryma
 non autem hederæ uitalis lac, cui tam à Galeno, q̄ etiam a dio-
 scoride is datur effectus, q̄ pilos abradat, & pediculos interfici
 at. Quare Auicenna mixtischiarum herbarū etiam natura di-
 stantiū potestatibus magnā peperit cōfusiōnē. & sicuti in mor-
 bos, ita et in herbarum tractatione capitulū i capitulo posuit.
 Quos maxime errores inde arbitror habuisse occasiōnē, quia
 uarii interpretes arabes easdem nō modo herbas, sed etiā mor-
 bos uariis noibus nuncuparunt, qui enī dioscoridem e græca
 lingua in arabicā trāstulit hederā græco uocabulo, corrupto ta-
 mē cussos noiauit, qui aut Galenū cōuertit, pro hederæ leleb
 idest uolubilem posuit, quoniā hederæ uitalis eodē nomine
 apud arabes appellatur. Idē arbitror in uerbo anthrax cōtigisse
 quod in quibusdam Galeni libris sicuti quartodecimo artis cu-
 ratiuæ ignis sacer, seu persicus apud arabes interpretatur, in qu-
 busdā uero, sicuti forte in secundo artis curatiuæ ad Glauconē
 herispila, unde factū est, ut tā Auicēna, q̄ etiam rasis eūdē mor-
 bū aliquādo ignē sacrum, seu persicū, aliquādo herispilā noiarint;
 atq; ita sibi ipsis quādoq; cōtrā dixerit, sicuti rasis qui mō inter
 ignē sacrum, atq; herispilā statuit differētiā, mō, quæ sunt ignis p-
 sici proprietates, easdem tribuit herispilæ. Auicenna uero nō
 nunq̄ ignē sacrum, atq; una herispilā scribit e sanguine grosso gene-
 rari, non nunquam herispilam quidem ex cholera pura ignē

*imo intoto
 ope suo
 chap. in cap
 mis erit!*

Rasim atq;
 Auicēnam
 sibi ipsis ali-
 quando cō-
 tradicere;

aut sacrum ex cholera mixta melancholia, maiore tamen cholera
 portio. Quae quidem contradictiones expositores latinos coege-
 runt noua morborum genera praeter illa, quae nimis multa natura
 mortalis hominibus dedit falsa sibi imaginatione cōfingere, flegmo-
 nem. s. herpilia simile quasi non sufficeret phlegmon herpili-
 lato des, hic, n. alius est ab eo, quem gentilis imaginatur, & phle-
 gmonē igni persico simile quasi ignis persicus nō multas hēat apud
 Auicēna aliorum morborum (de quibus antea diximus) similitudi-
 nes. Huic tamē morbo a deo multiplici Auicēna penē simpli-
 cē adhibet curationē, illā. s. quā Galenus, ac Paulus scribunt ad
 anthracē, ut mihi non parua faciat admirationē Auicēna non
 modo à graecis, sed et à seipso in hoc morbo discordē, in uno ta-
 men curandi genere eē cōcordem. Sed neq; Romani auctores
 inter se de eodē morbo consentiūt, Plinius. n. quē admodū, &
 Seruius in expositione, catinini uirgiliani. Tpe contractos ar-
 rus sacer ignis edebat. p ignē sacrum morbum intelligit, quē graeci uo-
 cant *ερισπιλατι*. Celsus diuersū putauit, & cū ignē sacrum delcri-
 bit p minimas pustulas aliqui serpētē aliquādo sumā cutē exul-
 ceratē uidetur herpetētā comedentē, quē etiā miliarē, de quibus an-
 tea diximus significare, licet idē Celsus capite antecedente ul-
 cus quod serpēdo penetrādoq; usq; ad ossa corpus uorat *ερπιτι
 εδιόμενον* à graecis nominari asseruerit. Sed hoc genus ulceris
 graeci medici peritiores hippocrates, s. Galenus ac Paulus ab
 eodē uorandi corpus effectu *φαρέσσαν* nomināt sicuti altege
 quod carnē nō attingit sed cuti tantū exulcerat *ερπιτι εδιόμενον*
 siue comedentem appellant. Viderint ergo qui solū cultum
 atq; nitorem sermonis attēdentes Celsū faciūt medicinā deum
 malint ne Celso homini romano an hippocrati & reliquis celebri-
 nois graecis auctoribus in graeca morborum credere appellatione
 Tantū ueto de pruna, igne sacro, uel persico opinionū diuersi-
 tatem non mō longū opus foret improbare, sed et superuacu-
 um, quādo & sine alia cōsutatione ipsae sua se contrarietate pro-
 fectunt. Quod si ex oibus illā quae uerior esse uidetur uelimus
 capere tū à Galeno, ac Paulo tū etiā à rasi tertio decimo conti-

Romanos
 auctores de
 igne sacro
 dissentire.

nētis approbatā quæ ignē sacrū, aut perficū, siue carbonem, uel
 prunā ita describit unā ēt ip̄sus cām explicādo, cū sanguis me-
 lācholicus feruēs in aliquod mēbrū i cubuerit, contigit fieri eos,
 quos carbonēs noīamus, qui sunt ulcera crustosa magna quidē
 ex parte à pustula in cipiētia q̄lis i igne adustis apparet, quādoq;
 uero sine ea, sed scalpitur quidē membrū oīno ab initio, de in-
 de nō nunq̄ una pustula aliquādo plures excitātur, tenues uelu
 timilium, quibus disruptis similiter ulcus crustosū fit simile his
 quæ à cauteriis fiunt, crusta nō nunq̄ colorē cinericiū piāse fe-
 rente, aliquando nigrū cū eo q̄ basi sua firmiter adhæret, ac ue-
 luti clauo fixa uidetur, aliā carne circumstāte ueluti inflāmata, &
 nigricāte, uel ēt splendēte sicuti asphaltū, & pix talis, n. est quæ
 uere atra bilis nominatur, si in quā ita ignem sacrū aut perficū, si-
 ue carbonē, uel prunā (hæc. n. oīa nominā eundē morbu apud
 diuersos auctores significat) designemus ueluti etia uidetur uo-
 luisse Auicenna prunā & ignem p̄sicum libro quarto designa-
 re, licet, ut multis aliis in locis, ita & hic barbare, & obscure lo-
 quatur, talem morbum differre ab eo, quem gallicūm nomina-
 mus, tum ex multis aliis notis, quæ alteri insunt, alteri desunt de-
 monstratur tum etiam ex pustulis, quæ sunt i morbo gallico lō-
 ge milio grandiores, ac præterea ex febre acutissima, atque ali-
 quādo mortifera, quæ ut scribit Galēus quartodecimo artis cu-
 ratiuæ libro, & libro etiam de tumoribus contra naturam, & rā-
 sis pariter tertio decimo continentis carbonem, siue ignem sa-
 crum necessario comitatur, quod etiam ex parte sentit Auicēn-
 na, qui sub nomine formicæ miliaris ignē perficum afferre ali-
 quando febres perniciosas insinuat, altero autē libri quarti capi-
 te, ubi agit de ulceribus corrosiuis, & putrefactiuis qualia inuit
 esse secundū Galeni sententiam ignem perficū, & formicā am-
 bulatiuam in huiuscemodi ulceribus febrē multiplicari, aut in-
 sepabiliter adhærere asseuerat, licet Dinus i eius loci expositio-
 nē nolit secundū Galeni opinionē ignē p̄sicū eē ulcus putrefa-
 ctiuū sed tantū corrosiuū, atq; ideo plurimū febre uacare nesci-
 ens forte Galenū nunq̄ i sua lingua de igne p̄sico, nisi sub hoc nō

Vera descri-
 ptio ignis sa-
 cri uel per-
 fici.

mine anthrax fuisse locutum, in cuius ulceris curatione idem Galenus libro quarto decimo artis curatiuæ damnat cataplasmata, quæ uim habent cōcoquendi, et pus mouendi, ne maior putredo superueniat, ulceri quoq; ignis sacri, seu psici adiuncta esse febrem, atq; putredinem testatur rasis libro. xiii. cōtinentis ita scribens, ignis sacer est ulcus, in cuius loco accidit ampulla similis ampullæ factæ ex igne cum cicatrice maligna, sed iloco at tinente ei erit apostema inflammatum prouocans febrem uio lentam ualde. Itē rasis in alio eiusdem libri loco ita scribit. Apo stema calidum accidens e sanguine calido, & grosso, quod ap pellatur ignis sacer cum ulcere eius erit putrefactio. Dinus er go uel ista nō uidit, aut differre ignem sacrum a psico apud Ra sim, seu ignē psicum ab anthrace apud Galenum existimauit. Quare ut diximus in orbis gallicus uel hac pōssimum nota ab igne psico separatur, quoniam, qui gallico morbo tentantur fe brē magna ex pte nō hēnt, uel ita exigua, ut uix sentiāt. Si quæ uero pustulæ in hoc morbo appuere subnigræ, & crustis similes, quales in igne adustis uisūtur, eas puto potius ex eo fuisse genere pustulæ, quas scribit Galenus libro, q̄ de cholera nigra scribi tur ex atra bile citra febrē oriri, q̄ hoc ipso ab anthrace, siue a car bone distinguuntur, quoniā hic cū febre, illa sine febre fiūt. Nō tamē morbū gallicum simplicem morbum, qui cū eiusdē natu ra pustulis oibus eo laborāt, bus in orbo accidat, atq; iō uel pu stulæ melācholicæ, uel herispelas uel herpes, siue formica, uel aliquo uno noīe spāli in cūctis possit appellari uel di camus cū pro uariis hōiū, quos morbus iste male habet compositis aliæ aliis pustulæ eneniāt, in quibusdā, atram bilē, in quibusdā flauā in nōnullis pituitā salām præsertim & uarias præterea supfluitatū misuras suo colore representātes. Quare ut tota huius morbi natura, nō at una sola p̄ricula facilius ueniat in noticiā cās, a q̄bus hūit originē Paulo altius reperemus. Sic itaque dicimus. Miliū hoc, qd̄ morbū Gallicū uulgo uocār iter epidemias hoc ē mor bos populatim uagātes debere cōnumerari. Hæ uero aut diui na ira, ut theologi sentiunt, aut uia astrorum, ut astrologi opinan

Rasis

Opinio scri
bētis d̄ mor
bo gallico

tur, uel ex certa aeris intēperie quē ad modū medici arbitrantur
 eueniūt. Nos medicos hac parte sequētes cās naturę proximū
 ores assignabimus. Illud satis cōstat eo anno, quo morbus galli-
 cus cōcepit pululare magnā aquę p̄ uniuersam Italiā fuisse exu-
 beratiā. Testis ē Roma, q̄ priā id malū sēsit, i q̄ tybris ita intumuit,
 ut tota sit facta nauigabilis, quā rē Pōp̄ oīus nostri t̄p̄is poeta ce-

lebertimus elegāti tetraſticho publica colūna ip̄ſo d̄ſignauit.

Tempore Alexandri ſexti nonūq; decembris

Intumuit thybris bis ſenas circiter ulnas.

Infula quęque domus facta eſt, mediisq; repente

Circunducta uiis æquabat cymba fenestras.

De ualione eo uix tantum tempore tellus

Diluuium paſſa eſt, latuit cum tota ſubundis.

Nos uero duob; poſtrenais uerſib; additis hexaſtichō ex tetra-
 ſticho fecimus, ut uō mō ei, q̄ romanā urbē ſed q̄ p̄terea ma-
 gnā europę partē circa eadē t̄p̄a oppreſſit aquę multitudinē
 cōp̄redere uis, uō aliter. n. q̄ i romano thybris, i agro ēt Bouo-
 nienſi rhenus, in Ferarienſi, & Mantuano Padus, in Venetiā.
 A theſis extra ſolitos limites exūdarūt. Tātis deniq; ſtribus an-
 nus ille ubiq; maduit, ut terris exide humētibus atq; ſtagnātib;
 minus mirādū ſit æſtiuū aerē ad illā ueniſſe intēperie calidā, ſ. & hu-
 midā, quā medici, atq; philoſophi oīum putredinū matrē eē cō-
 ſitēnt. Similē uel ēt peiorē aliquid aſſe fuiſſe ea, ſ. tēpeſtate, q̄ Go-
 thi Italiā bellis iſteſtabāt ex q̄ igēs orta ē peſtilētia Blundus Forli-
 uieſis hitoriarū ſcriptor diligētiffimus priā Decadis uolumine
 oſtauo memorię prodit hiſ uerbis. Imbribus nāq; multos dies
 cōt̄nuātibus diluuiū fore appuit. Tybris tūc in eſe octobri pro-
 pe exacto a deo aq; intumuit, ut Romę mōnia alicubi ſupauerūt
 unde regiones urbis fluuiō proximē maxia acceperūt icōmoda.
 Per Italiā uero ubiq; latuerūt cāpi, & ex mōtibus, collib; ue oīs
 mota aratro gleba i cōnū liq̄facta ſimul cū aq; i ima ē d̄lapſa, ut
 flumibus poſtmodū ita ripas coactis cāpi aqua deſtituti limo
 nihilominus maſerit obteſti, & ſata, q̄ tūc primas iecerāt radiceſ
 putrefacta ſint, nec eo auctūno obtinēte oīa lutho aliud ſemen

no te

Blundus Forli-
liuenſis hi-
ſtoricus.

terra potuent madari, unde fames maxima breui est secuta. Sed non
solum fame ea attulit a qua inundatio, uerum et aera sicuti & terra cor-
rumpens pestilentiam oriri fecit a deo igentem, ut maximam populorum partem
ubique per Italiam abspererit. Quam tactus labe Pelagius pontifex Ro-
ma obiit. Haec bludus. Sed non logo post tempore interuallo Bo-
nifacio .iiii. Romae pontificatum gerere (ut scribit Platina) in libro di-
uisis pontificum, sane, peste, & inundatione, quoque est laboratum a deo fete
sepius inundationis comes est famelicam pestilentiam, ut non temere prisca cre-
diderit imo dicas fluuioque excrecencias non solum ad praesens ferre
dana sed alia insuper mala futura potest dederit. nam & his adhuc uigenti-
bus malis, Bonifacius est sublatus e uita & quaedam eorum reliqua usque ad
deus dedit, quod successit in pontificatu tempore perigerunt terremotus, scilicet
quos (ut Aristoteles docet in libro quod de meteoris inscribitur) multi-
tudines ibrium non minus quam siccitates solent generare & quaedam parte
rea scabies, quod (ut scribit idem Platina) ita debebat ad elephantiam, ut de
forinitate cognosci homines non possent. Nonne magnam horum malorum
preimo uero omnia in uariis Italiae locis nostra haec tempestate pensu-
imus: a quaque diluuium (ut diximus) anona ubique, charitatem, in quibusdam
ciuitatibus pestilentiam, ac praeterea terremoto quorum nullam aliam causam
nisi nimiam aquae exuberantiam possumus assignare cum hi maximi
illis contigerint ciuitatibus quae sub caelo sunt humidiores ueluti Ferraria
& quibusdam oppidis circumstantibus quae nunquam a deo tremuerunt si cu-
ti eo anno, quo aquae inundationes ceperrunt. Scabies uero si scabi-
es est appellanda per uniuersam appuit Italiae & adhuc persistat a deo facta
ut plerique medici quaedam decepti similitudine elephantiam si me esse puta-
uerint, sunt, non pustulae partes primam obscenas deinde reliquum corpus
atque ipsa praecipue facies (ut ab initio opis diximus) occupates, qua-
rum primus ortus causam, si sufficenter exposuerimus magnam morbi
Gallici naturam parte explanasse uidebimur. Sed ut hoc conuolui-
us, & maiore est cum fide faciamus, duos medicorum principes Hip-
pocrates, scilicet Galenum in medium adducamus. Hippocrates ter-
tium aphorismorum illo Aphorismo, quo morbos acutissimos con-
nuentat ita pronunciauit. Aestate uero quaedam horum & febres continuas
& ardentes, & tertianae plurimae, & uomitus, & alui profluuia, &

Hippocrates
Galenus

o eulorū atq; aurū dolores, & otis exulcerationes, & pudēdoꝝ
 putredies, atq; sudamīa. Galenus uero parē illa aphorismū, q̄ ad
 nostrū propolūtū attinet i hūc modū exponit. Liqueat ar̄ q̄ oris
 ulcera fiūt ex hūore biliōso. Pudēdoꝝ uero putredies nō sim-
 pliciter accidūt, sed qn̄ magis hūida aestas, uel sin e flatibꝝ, uel au-
 stro flāte cōtigerit. Vbi. n. plurimū a naturæ mō ad hūiditatē, &
 flatuū carētā recesserit, nō mō pudēdoꝝ, sed cuiuilibet pris al-
 terius putredies facit, q̄lis fuit ille tps status, q̄ & in tertio epide-
 miæ libro, & in scdo circa initia describitur. Exigua uero aeris
 euerfiones iō attingūt pudēda, quoniā hęc pp̄ caliditatē, atq; hu-
 miditatē suapte natura ex quibet occasiōe fiūt apta, putrescere,
 adeo, ut qn̄ ēt suā aestas seruauerit tēpaturā q̄ multis ifestātū sup
 fluitatibus, cū hęc aliquā ob cām ad pudēda defluerit ipsorū pu-
 tredinē patiātur. Sudamīa uero sūt ex genere pustulæ, q̄ ueni-
 unt i superficie, & cutē ulceꝝ istar exasperat. Fiūt ut ēt ipsā i dicat
 nomē ex multis sudoribus, qn̄ hi uel biliōsiores, uel oīno mor-
 daciōres extiterit, mordēt. n. cuti, & pturigiōsā reddunt, atq; in
 modū ulceꝝ asperā. Iā existis Galeni uerbis Hippocratis sensū
 itēpretātis unicuiq; patere arbitrot cām eius effectus, de quo
 hoies plurimū sūt admirati. Si. n. pustulæ, q̄s morbū gālicū no-
 miāmus nihil aliud sūt nisi q̄dā supfluitatū sua multitudine cor-
 pora hūana ifestātū germīn, eas partes, q̄ sūt magis putredini ob-
 noxiæ (sūt at̄ hęc præcipue obscœnæ pp̄ earū (ut iqt̄ Galenus) ca-
 liditatē atq; hūiditatē) priores sētire putredinē, deide illas, q̄ nō
 æque sūt suapte natura ad patiēdum apte nō mō sūt ueris inile,
 sed propemodū necessariū. Cā ēt i p̄optu ē cur eadē pustulæ
 non pudenda tantum, sed etiam reliquum corpus insecerint,
 nimia, s. æstiuū aeris i hūiditate itēperies, q̄ (ut iqt̄ Galenus) expo-
 sitōe aphorismū nup̄ allegatū) nō mō in pudēdis, sed i quibet alia
 corpis pte putredies facit, q̄lē ēt aeris ad nimiam caliditatē, atq;
 hūiditatē euerfionē, & secūdo, & tertio piter libro epidemīæ
 fuisse ab Hippocrate tactā. Galenus ēt i nup̄ dicta expōne testa-
 tur. Cum uero hęc, quæ nostro tēpore cōtingit intēperie illi, de
 qua scrip̄ sit Hippocrates ferē similit̄ fuisse arbitremur, an etiam:

Cur morbo
 gallicus a pu-
 dēdis icpiat

mala similia genuerit uideamus. Hoc aut liquido uideri nō potest nisi, quæ de suæ ætatis intèperie græcè scripsit Hippocrates latine proferantur, cū ut multis aliis Hippocratis libris ita præcipue eiusdē auctoris epidemiis fideliter trāsatis careamus. Hæc sunt secūdo libro epidemiæ Hippocratis uerba. Carbores in cranone astini, pluebat in astibus aqua exuberāte cōtinne, fiebant aut magis austro fāte, & suberāt quidē in cute humores quædem liquidiores, qui iurcepti incalescebāt, & pruritū faciebāt deide uesicæ uelut in igne adustis excitabantur, ac sicuti exuri uidebantur. Sed hæc quidē aeris intèperies in tantū tēpore æstate. s. cōtingit, quæ uero in tertio libro epidemiæ ab eodem Hippocrate scribitur, totū annū. sicuti hæc nostra ferē supflua humiditate maculauit. Audiamus igitur Hippocrate ita de hac anni totius infectione loquentem. Annus inquit erat australis abundās pluuiis, Deinde nō multo post, Cum autē totus annus australis, & humidus, & mollis factus esset innox quæ ex eadem totius anni intèperatura ob supfluitatū putredinē hominibus mala euenere cōnumerat, atq; inter cætera herisipelata. oris. ulcera. gutturis passiōes. pudēdoꝝ pustulas. carbūculos. oculoꝝ inflammationes. uētis turbatiōes. Deinde quales essent fluxiones enarrās, ita scribit, Erat aut fluxio cōsistēs nō puri similis, sed quidam alius putredinis modus, postremo inferius uolēs ostedere omnimode putredinis mala ita inquit. Pluribus erāt ora affecta ulceribus, quæ *ἀφρα* uocātur, Fluxiones exulcerātes. Plurimæ exulceratiōes circa pudenda tubercula intrinsecus & extrinsecus quæ multoꝝ intuitus corrūpebant, quales sunt quæ ficus appellantur. O tiebantur & in aliis ulceribus pluria, & in pudendis carbunculi multi astiuo tempore, & alia, quæ putredo uocantur, magna enthymata, herpes plutimis magni. Quis non similem nostri temporis epidemiam ex uerbis hippocratis recognoscat quot enim fuerint, qui & oris ulcera & herpes labra aliquando exedentes, & nigras pustulas carbunculis similes pruritum nouumquam intolerabilem ingerētes, & multa alia tubercula, quandoq; etiam oculos infestantia pertulere nō

expedit cōmemorare, quando hæc insigniora fuerunt, quam
 ut egeant enarratione. Vt igitur tandem morbi gallici naturã sũ
 marim cōprenamus. Hic nõ unus specie, sed tãtũ genere exi-
 stit, possumusq; ipsum hoc pacto describere. Morbus gallicus
 est pustula ex uaria humorũ corruptiõe generata pp nimia æ-
 ris in calore atq; humiditate præsertim in tēperē, pudenda pri-
 mum, deide reliquũ corpus cũ magno plerũq; dolore occu-
 pãres. Cur pudenda primũ, deide reliquũ corpus obsedent,
 cam antea ex Galeni expositione assignauimus. Sed neq; diffi-
 cile est cur idẽ morbus sæuũ qbũsdam dolorem intulerit, red-
 dere rationẽ, cũ præsertim id prius fuerit obseruatum illos ma-
 iorem sensisse cruciatũ, quibus uel nulla, uel pauca admodũ
 pustula in cute exteriorē apparuerũt. Humor, n. noxius, quem
 natura ibecillior tētãuit qdẽ, nõ tamẽ potuit ad exteriora pro-
 pellere tãdẽ in articuloꝝ neruos incubuit, ibiq; ingētẽ dolorem
 excitauit. duobus etiã r ex teros modis ut inqt Galenus i expo-
 sitiõē ap horisimũ tertie p̄ticulã qui ita incipit. Vere, u. atra bilis
 ægritudine, atq; furores, & morbi comitales, soler se natura op-
 pressã releuare, uel. s. materiã inutilẽa mēbris irũnis ac principali-
 bus ad extimã curim emittẽdo, uel ad presignobiliore, quales
 sũt glãdulosa, & articuloꝝ cōpagines detrudẽdo, sũt, n. hæ præ-
 cæteris ad suscipiẽdas apre supfluitates, ut cõstat ex Galeni ex-
 positõē i aphorismũ quartæ p̄ticulã ita dicētẽ. Quicũq; in febrĩ-
 bus lassitudine habẽrius ad articulos atq; maxillas abscessus fiũt.
 Primũ inuit Hippocrates modũ cũ in altero aphorismo liche-
 nas lepras & pustulas ulcerosas inter morbos uernales, quorum
 nõ nulli iuxta eũdẽ Hippocrate a stati cõmunicãtur enumerat,
 secũdũ uero cũ phymata quæ sũt tubercula proprie i partibus
 glãdulosis ut Paulus atq; Galenus sētiũt oriẽtia, ac præterea arti-
 culoꝝ dolores adiũgit. Quare i morbo Gallico una, eadẽq; ma-
 teria & pustulas facere, & dolorẽ in articulis creditur excitare,
 ac q̄tũ ad hoc attinet nõ duo morbi, sed unus tãtũ cuius dolor
 est symptoma reputatur. Illi, n. ipsi q nullas habẽt pustulas in su-
 perficie exteriorē, similes tamẽ abscessus hẽre itifecus possunt

Description
 morbi gal-
 lici.

*Secũdũ in negum
 impurus doloras
 habent illi qui
 profertur non in
 tunc q̄ illi quĩ
 eis ad fidem*

*visus est p. morboz. & p. feb. nonne
patientibus hunc morbum mitti. ut p. feb. p. feb. affici.*

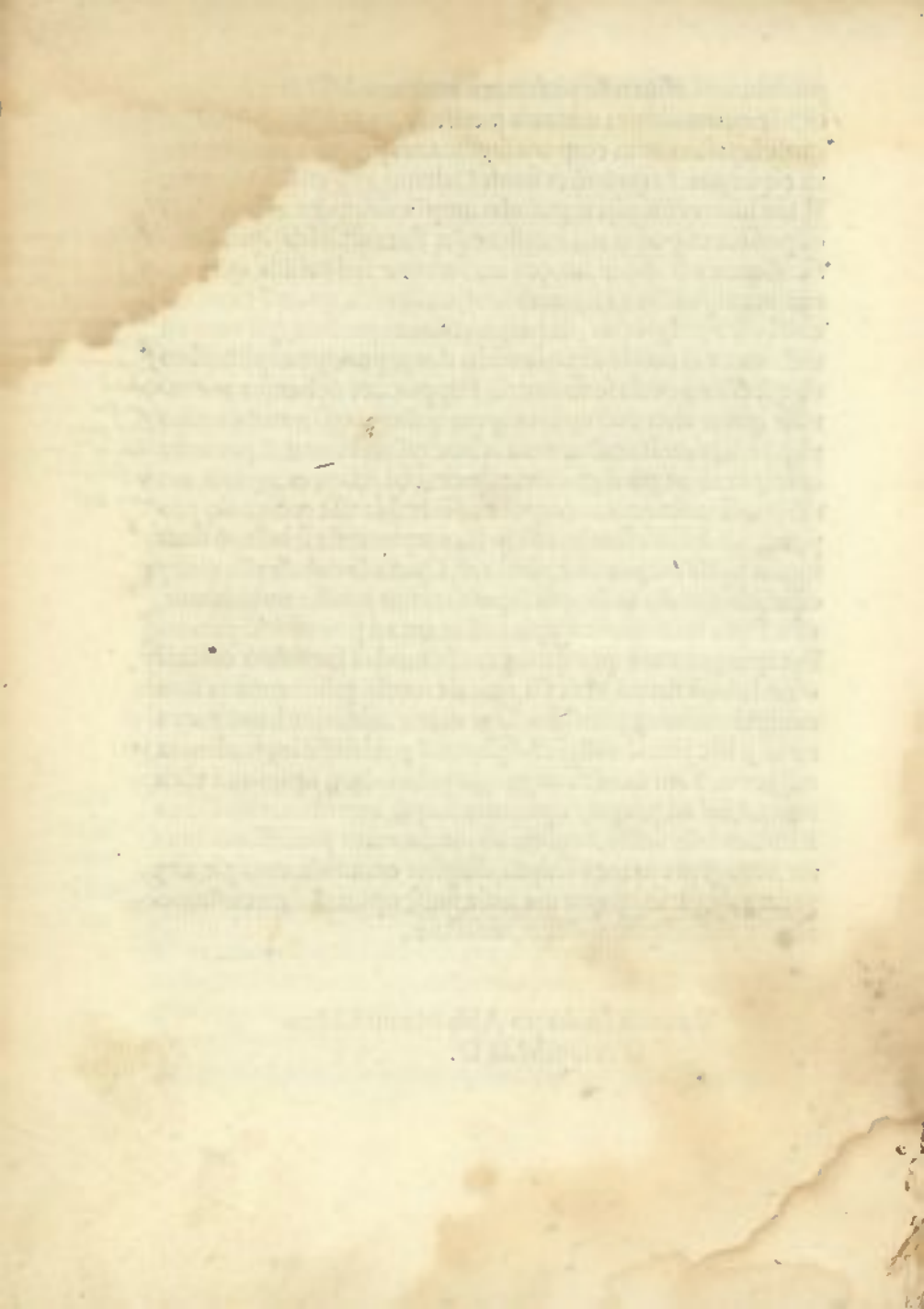
eū maiore aliquādo (ut diximus cūciatu) Inimio nō nulli medi-
ci in quibusdā mortuis quos morbus gallicus uiuētes ifestarat eius
morbi explorādi gratia dissectis ita eē deprehēderūt, cui quēdē rei
prater sensū ē ratio ad stipulatur, quoniā (ut iquit Galenus) in li-
bro, qui de cholera nigra inscribitur haud quāquā credēdū est par-
tes interiores esse adamantinas, ut nō eisdē, quibus uidemus ex-
teriores affici noxis subiciantur, Hęc habui quę de morbi gal-
lici natura, cū uē cū morbi ipsius, tū casū eidē morbo affiden-
tū scriberē. Quod si quis sorte a me expectabat, ut morbū gal-
licū uno aliquo noīe apud antiquos usitato tanquā simplicē spe-
ciē designare nō potuisse me aliter, quā ipsius morbi natura multi-
plex exigebat explanare, tādē intelliget si anima duerterit Hip-
pocratem tantū i doctrina uigē similem epidēmiā ex simili cā suo
tempore factā per uaria ulcere, atque tumorū genera descripsisse.
Quod si quis plus se Hippocrate sapere arbitratur, is morbum
gallicū tētet melius definire. Nos quę de eodē morbo sentie-
bamus pro nostri ingenii i becillitate præsenti opere i mediū cō-
tulimus. Si quis uero ēt illud a me postreō exigebat, ut quibus nā ei-
dem morbo remediis succurratur, edocerē, quod multiplex est
ita multiplicē curationē desiderat, id me nō sine multa operis
prolixitate facere potuisse quōque peritus iudicabit, cū in singula
pustulę genera singula medicinē tā scribenda fuerit, quibus ta-
men plena sūt oīum ferē uoluntia medicorū. Quare eadē hoc i
loco repetere nō mō lōgus, sed etiam superuacuis sorte labor
fuisse. Illud tamen i uniuersum uolo admonere cauendū esse
a medicis, ne more mali furoris eodem calceō pedes oēs i dū-
re laboratis, ipsi quoque morbum gallicū eadem i oībus medici-
na sanate studeat, ne uē etiā, quod plurimi faciunt deceptores,
pax puro corpori unctiōes ex reprimētibz superinducat. Hęc
enī ut cutem aliquādo liberat, atque in præsētia leuat, ita morbū
uertunt ad itetiora, & faciunt priore periculo siorem. Quare ut
etiā aliqua ex parte curādi uia acronem attingā, nihil a deo expe-
dire in hoc morbo puto, quā plenis uenis multum sanguinis mit-
tere, sicuti ubi flauē bilis in corpore redundauerit, hunc praci-

Curatio
morbi gal-
lici summa-
rim & bre-
uiter tra-
dita.

pue humorē cōueniēti pharmaco euacuare. Vbi atra inualue-
 rit, hāc quoq; idonea educere medicina, ita & salsam pituitā, &
 quascūq; alias totius corporis supfluitates propriis medicamen-
 tis expurgare. Et quoniā ut sentit Galenus, atq; etiā Auicenna.
Raro hūores simplices pustulas simplices faciunt, ad morbos
cōpositos cōposita etiā medicamēta sint adhibēda, quæ cura
 tionis ratio nō mō in his, quæ ita sumūtur, sed & illis, quæ ex
 trinsecus iponūtur, est (ut arbitror) obseruāda, quoniā sicuti nō
 eadē oīb; purgatiōes, ita neq; unctiōes profunt, q̄tū uero ad
 uictus attinet modū in eo seruādo duorū præcipue aphorismo-
 rū, q̄ secūda p̄icula scribūtur ab Hippocrate debemus memi-
 nisse, quorū alter corrupta corpora quāto magis nutriūtur, tāto
 plus lædi pronūtiat, alter uero & hoc ipsum īsinuat, & præ terea
 cotrupta ab itegris dignoscere docet, ubi, n. fauces ægrotāt, aut
 tubercula nascuntur in corpore cōsiderāda esse extremēta pro-
 ponit, si, n. biliosa fuerint idicio sūt corpus male se hēre, si sanis
 similia posse corpus sine piculo ali. Qualia ēt debeāt esse q̄cūq;
 offerūtur alimēta ex iis, quæ supra diximus constare arbitramur.
 talia, s. quæ humores minime malos, aut ad putrescēdū paratos
 sint apta generare, quæ deniq; causis morbū faciētibus cōtrāriā
 oīno habeāt naturā, Hæc sūt, quæ de morbi gallici curatiōe sum-
 matim, breuiterq; pertrāseō forte altero uolumine latius execu-
 turus, si hāc primā nostrā cōtēplatiōē gratā fuisse legentibus in-
 rellexero. Tātū tamē ab est, ut quæ uel ad aliorū opinionū cōfu-
 tationē, uel ad propriæ opinionis scripsi corroboratiōē loco
 sentētiæ hēri uelim, ut ultro oīs medicæ artis professores hor-
 ter, ac rogē me in meis scrip̄tis diligēter examinēt, corrigāt, atq;
 re darguāt, paratum quæ me male fuisse opinatū demonstraue-
 rint, ut philosophum decet, retractare.

Venetiis, In domo Aldi Manutii, Men-
 se Iunio, M. iiii, D.

1497

Corrections in primo quaterno.

In prima charta. secunda pagina. linea. xi. impudentibus, im
 prudentibus, & li. xii. alii, alteri, & li. xiiii. alii, alteri. i. secunda cha. i.
 pa. li. xii. lichenem, lichenum. i. iiii. cha. i. pa. li. xv. humoribus,
 hic humor, & li. xxvi. rume, tum ex. & secunda pa. li. x. declinate,
 declinantem. in. v. cha. i. pa. li. vi. elephantiafi, elephantiafim. &
 li. xxiii. collocarunt, collocauerit, & ii. pa. li. xxii. tanta, tantam, in
 yi. cha. ii. pa. li. yi. obscurabit, obscurauit.

In ii. quaterno.

In. ii. cha. ii. pa. li. xxix. exoraminū, ex foraminum. in. iiii. cha.
 ii. pa. li. x. bæche, pro becio. i. ruffilagine, immo bæche pro apha
 ce, & ibidem pelio, peplio, & li. xix. scutum, sicutum. in. iiii. ch.
 i. pa. li. xvi. cure, cute, & li. xxi. naricum, uaricum. & li. xxvii. mani
 festare, manifestant. in. v. cha. ii. pa. li. xxiii. bubone, bubonem. &
 li. xxxi. pomo, pomorum. in. vi. cha. ii. pa. li. xxi. ipfis, ipsi. in. vii.
 cha. i. pa. li. xii. herispelas, herispilas. i. viii. cha. i. pa. li. xxiii. poti
 us de, potius morbo de. & li. ultima. aquæ, ea quæ, & ii. pa. li. iiii.
 ad glauconem in hanc sententiam, dele in hanc sententiam.

In tertio quaterno.

In. ii. cha. ii. pa. li. x. nunc, hunc. in. iiii. cha. i. pa. li. xxiii. adducūt,
 addicunt, & li. ult. & penul. plus in quies, dele in quies. in. v. cha.
 i. pa. li. penul. eæ quæ, ea quæ, & ii. pa. li. ii. a formica existimauit, a
 formica miliari existimauit. in. v. ch. i. pa. li. xiii. uirealis, uitealis, &
 li. xv. mistischiarum, mistis ambarum. & li. xxiii. uirealis, uitea
 lis. in. ul. cha. ii. pa. li. xxxi. milium, malum.

In ultimo quaterno.

In. ii. cha. ii. pa. li. vii. humores quidem, humores quidam.
 in. iiii. cha. ii. pa. ul. lin. flauæ bilis, flauabilis. i. ul. ch. li. vi. sint, sūt.

Corrigenda in extractis in margina.

In primo q̄terno. vii. char. p̄ria pa. a ḡæcis, a gr̄æcis. i. tertio
quaterno prima char. ii. pa. Rabi Moïses, Rabi Moïsem. Et. ii.
char. ii. pa. curandi occasionem, errandi occasionē. Et. iii. cha.
prima. pa. Dinus & Franciscus, Dinum & Franciscum. Et. vi.
char. pa. prima. Herispila, Herispilam.

~~Res. 3451~~³⁾

INC. 1480³

